

Budapesti Corvinus Egyetem
Tájépítészeti Kar
Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék

Társadalmi szükségletekre alapozott településfejlesztés Soponya település példáján keresztül

Témavezető: Tóth Tádé Dániel PhD

Sóti Bernadett Henrietta
Tájrendező szakirány
2012

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	1
1. Vizsgálat	2
1.1. Lehatárolás	2
1.1.1. Földrajzi elhelyezkedés	3
1.1.2. Térségi kapcsolatok.....	3
1.2. Természeti adottságok.....	4
1.2.1. Abiotikus adottságok.....	4
1.2.2. Biotikus adottságok.....	5
1.2.3. Védett területek.....	6
1.3. Tájalakulás történet.....	6
1.3.1. Történeti áttekintés, tájváltozás.....	7
1.3.2. Területhasználatok változása	9
1.4. Társadalom	10
1.4.1. Elvándorlás.....	10
1.4.2. Foglalkoztatottság	11
1.4.3. Munkanélküliségi adatok.....	11
1.5. Infrastruktúra	13
1.5.1. Gazdasági infrastruktúra.....	13
1.5.2. Társadalmi szolgáltatások infrastruktúra	13
1.5.3. Műszaki infrastruktúra	14
1.6. Turisztikai mikro- és makrokörnyezet	15
1.6.1. Vendégéjszaka számának alakulása	16
1.6.2. Szálláshelyek és szolgáltatásaik	16
1.6.3. Kistérségi vonzerőleltár	17
1.6.4. Települési vonzerőleltár	19
2. Értékelés.....	22
2.1. SWOT	22
2.2. Problémafa.....	23
2.3. Összegzés	25
2.4. Kérdőívek kiértékelése.....	27
2.4.1. Kérdőívek összegzése.....	29
3. Javaslat.....	30
3.1. Célfá	30
3.2. Fejlesztési javaslatok.....	33
3.2.1. Kistérségi szintű javaslatok	33
3.2.2. Soponyára vonatkozó javaslatok.....	35
Összegzés	39
Irodalomjegyzék.....	40
Melléklet - Kérdőívek.....	44

Táblázatjegyzék

1. táblázat - Az Abai kistérség szálláshelyei (Forrás: Sárvíz kistérség honlapja)	17
2. táblázat - Turisztikai vonzerők az Abai kistérség településein (Forrás: Helyszínbejárás; TÉKA)18	
3. táblázat - SWOT elemzés – (Forrás: Sárvíz kistérség – Híd, amely összeköt és saját észrevételek alapján	23

Ábrajegyzék

1. ábra – Az Abai kistérség és megközelítési lehetőségei (Forrás: TEIR).....	2
2. ábra – I. katonai felmérés, 1780-1784 (Forrás: TÉKA)	8
3. ábra – II. katonai felmérés, 1806-1869 (Forrás: TÉKA)	8
4. ábra – III. katonai felmérés, 1869-1884 (Forrás: TÉKA).....	8
5. ábra – IV. katonai felmérés, 1896-1914 (Forrás: TÉKA)	8
6. ábra – Soponya ma (Forrás: Google Maps Űrfelvétel)	8
7. ábra- Területhasználatok változása, 1895-2000 (Forrás: KSH)	9
8. ábra- Művelési ágak megoszlása, 2001 (Forrás: Településszerkezeti terv)	10
9. ábra - Elvándorlás alakulása, 1990 – 2010 (Forrás: TeIR).....	10
10. ábra - Regisztrált munkanélküliek száma, 1993-2011 (Forrás: TeIR).....	11
11. ábra - Munkanélküliek megoszlása végzettség szerint (Forrás: TeIR, Települési adatgyűjtő)	12
12. ábra– A vendégéjszaka számának alakulása a kistérségben (Forrás: TeIR)	16
13. ábra- A Zichy kastély és kastélypark (Forrás: Civertan Stúdió).....	20
14. ábra - Fasorok Soponyán (Szerző fotója, 2012. november)	21
15. ábra- Játsszótér és intézménykert (Szerző fotója)	21
16. ábra – Problémafa	24
17. ábra - A Maslow-féle motivációs piramis szintjei (Készült: http://mlmhogyan.com/pszichologia/a-motivacio-elmeletei/ alapján).....	25
18. ábra – Célfá.....	31

Bevezetés

Tanulmányom témájául azért választottam Soponyát, mert a településhez családi kapcsolatok kötnek, és valamennyire ismerem is a települést. Ezen belül is azért esett a választásom a település turisztikai szempontú vizsgálatára, mivel az elmúlt évtizedben sok ilyen fejlesztéseket megcélzó dokumentum, koncepció jelent meg a kistérségre vonatkozóan. Dolgozatom azt hivatott megcáfolni – vagy épp megerősíteni -, hogy mindenképp szükség van-e a csak ilyen irányú fejlesztésekre? Alkalmas-e a település turisztikailag erre?

Céлом egy olyan átfogó képet alkotni Soponyáról valamint a kistérségről, amely szakmailag megalapozhatja a jövőbeni településfejlesztési elképzeléseket a község számára. Elsősorban a turisztikai alkalmasságot szeretném megvizsgálni, majd azt a feltételrendszert szeretném megkapni, amely alapján egy település alkalmas lehet turisztikai irányú fejlesztésekre.

A vizsgálati részben a természeti adottságokon (talajviszonyok, geológia, hidrológia, éghajlat, botanika, zoológia) túl a társadalmi jellemzőket és az infrastruktúra elemeit is jellemzem. Továbbá megvizsgálom a turistafogadás feltételeit is. Egy vonzerőkatasztert is összeállítok, amely alapján a település ki tudja alakítani saját egyedi imázsát, s amely a pozicionálást is elősegíti.

Kérdések, amelyekre választ keresek:

- Indokolt-e csak az (öko)turizmusra fektetni a hangsúlyt?
- Mi teszi lehetővé – vagy éppen mi akadályozza meg-, hogy egyes fejlesztési elképzelések megvalósulnak/megvalósultak, míg mások nem?
- Mi az a fejlettségi szint, amely után a település továbbfejlődhet, magasabb szintre léphet?
- Mi a települési feltételrendszere a fejlesztéseknek, a fejlődésnek?
- Alkalmas-e a település a turisztikai irányú fejlesztésekre? Esetleg valamely más szegmensre kell(ene) helyezni a hangsúlyt?

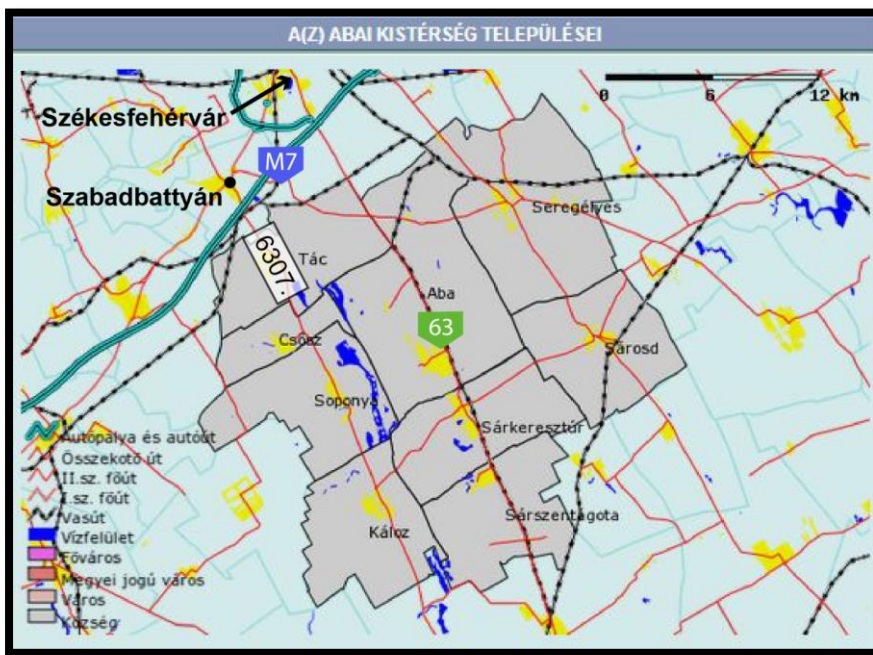
1. Vizsgálat

A vizsgálati munkarészben áttekintem a település földrajzi, természetrajzi, társadalmi, gazdasági valamint infrastrukturális (például közlekedés, egészségügy, oktatás, közműellátás... stb.) hátterét is. Mindennek végén egy átfogó képet kapunk Soponya adottságairól, és ki fog derülni, hogy alkalmas-e a turisztikai fejlesztésekre, illetve hogy ahhoz milyen adottságokkal (nem) rendelkezik. Kistérségi szintre is kitérek részben, mivel a térség települései hasonló adottságokkal rendelkeznek.

1.1. Lehatárolás

Soponya a Közép-Dunántúli régióban, azon belül is Fejér megyében, Székesfehérvártól délre, körülbelül 22 km-re található. Jogállását tekintve nagyközség. Az Abai (Sárvíz) kistérséghez tartozik, melynek központja Aba. *(Az Abai (Sárvíz) kistérség)*

Soponyát közúton Budapest irányából az M7-es autópályán keresztül lehetséges megközelíteni, egészen Székesfehérvárig. Innen a Szabadbattyáni lehajtón keresztül, délkeletre, a 6307-es számú mellékúton érhető el a település *(1. ábra)*. Délről a 61-es főútról lehajtván, Sáregres irányából is el lehet jutni Soponyára. A kelet-nyugati összeköttetés a közutak hiányossága, vagy

1. ábra – Az Abai kistérség és megközelítési lehetőségei (Forrás: TEIR)

Az Abai (Sárvíz) Kistérséget – melyhez a település tartozik – a 62-es valamint a 63-as számú főút közrefogásában találjuk. Soponyától keletre helyezkedik el a kistérségi központ, Aba, melyet a település belterületéről induló Petőfi Sándor utca folytatásán lehet elérni.

minősége miatt elhanyagolható; bár személygépkocsival Abáról, a 63-as számú főútról megközelíthető a település. Székesfehérvár ezen kívül földrajzi elhelyezkedése révén az alábbi főutakon is elérhető: 7-es (Gárdony felől), 8-as (Várpalota felől), 81-es (Győr felől) út, valamint Zámoly irányából is.

Az **autóbusz-forgalom** is a 6307-es mellékúton bonyolódik: Soponyára a székesfehérvári autóbusz állomásról induló busszal (járatszám: 8055/273) lehet elérni, mely Kálozig közlekedik. A településtől keletre található településekre csak székesfehérvári átszállással lehet eljutni. *(Autóbusz járatok)* **Vasúttal** történő megközelítésre jelenleg nincs lehetőség, egyrészt mivel a települést közvetlenül nem érinti vasútvonal, másrészt mert az É-D nyomvonalú, Sárkeresztúrt érintő 45-ös számú Székesfehérvár-Sárbogárd vasútvonalat 2009. december 31-én bezárták. *(Vasútvonal; Az Abai (Sárvíz) kistérség)*

1.1.1. Földrajzi elhelyezkedés

Soponya az Alföld nagytájon belül található a Mezőföld középtájon; azon belül is a Nyugat-Mezőföld keleti részén fekszik. A Mezőföld a Dunántúlon, a Sió és a Duna között található; földrajzilag az Alföldhöz tartozik, közigazgatásilag pedig Fejér és Tolna megye területén fekszik. *(Kasza, 1997)* Maga a Sárvíz-völgye a Sármellék részét képezi, amely a Mezőföld középső részén, észak-déli irányban húzódik. A Sárvíz-folyó - amely a névadó völgy egyik legfontosabb vízfolyása - a Sió-csatornába csatlakozik *(A Föld világatlasza.)* A vizsgált település belterületétől keletre található területe a Sárvíz-völgy kistáj része, míg a belterülettől nyugatra eső részek pedig a Káloz-Igari löszhátak kistájhoz tartoznak. *(Méta: Alföld – földrajzi kistájak növényzete; Településszerkezeti Terv, 2005)*

1.1.2. Térségi kapcsolatok

Soponya és még további nyolc település – Aba, Csősz, Káloz (Enyingi kistérségből), Sárkeresztúr (Sárbogárdi kistérségből), Sárosd, Sárszentágota (Sárbogárdi kistérségből), Seregélyes és Tác - az **Abai (Sárvíz) statisztikai kistérség**hez tartozik. A kistérség négy település összefogása révén alakult meg 1994-ben, majd nötte ki magát kilenctagúvá az évek során. *(Abai kistérség VSP, Sárvíz kistérség)* **Soponya szerepe** a kistérségen belül nem jelentős; nem képez sem megyei, sem kistérségi központot. Itt csak az alapfokú ellátás (oktatást, egészségügyet, szociális ellátást és intézményi ellátottságot tekintve) található meg. A **kistérség központja Aba**; az egyetlen olyan település is egyben, amely városiasodási jegyekkel rendelkezik. *(Kasza, 1997, Abai kistérség Vidékfejlesztési Program)* **Székesfehérvár** egyértelműen meghatározó, központi szerepet tölt be a kistérség életében egyaránt. A megyeszékhely nyújtotta lehetőségek (középfokú, felsőfokú oktatás, munkahelyi adottságok) miatt az ingázások/elvándorlások egyik fő célpontja.

A térségben működik a **Sárvíz Térségfejlesztő Egyesület**, mely 1993-ban alakult; profilja a természet- és környezetvédelem, valamint vidékfejlesztés, területfejlesztés *(Sárvíz kistérség honlapja – Az egyesület története)*. A kistáj tagja a **Sárvíz LEADER Helyi Akciócsoport**nak is. *(Sárvíz Leader)*

1.2. Természeti adottságok

A természeti adottságok fejezetben a település környezetét meghatározó és kialakító sajátosságokat mutatom be, hiszen ezek alakították ki a mai képét a településnek. A Mezőföld ugyan földrajzilag az Alföldhöz tartozik, ám természeti adottságait – főleg az éghajlati és a talajtani viszonyokat – tekintve átmenetet képez az Alföld és a Dunántúl dombos vidékei között. Domborzati szempontból nem sok változatosságot tükröző térségről van szó.

1.2.1. Abiotikus adottságok

A települést **geológiai adottságait** tekintve két részletben kell jellemezni, mivel két kistájon fekszik, így részben különböző természeti adottságokkal is rendelkezik. A **Káloz-Igari löszhátak** kistáj egy lösszel fedett hordalékkúp síkság. Itt az agyagos üledéken és az ezt fedő homokos lösztakarón értékes talajminőségű mészlepedékes és réti csernozjom talajokat találunk. A szántóterületek itt vannak nagyobb kiterjedésben; gyepfelületet alig van. (*Abai Kistérség VST, Településszerkezeti Terv, 2005*) A település **Sárvíz-völgyén** fekvő területe – mely mintegy 2-2,5 km szélességben, egészen a Sárvíz-csatornáig húzódó alluviális¹ síkság -, ellentétes természeti adottságokkal rendelkezik. E területen ugyanis a gyepek az uralkodó élőhelyek; szántó csak kis kiterjedésben van jelen. Soponya területét legnagyobbbrészt az öntés réti talaj borítja. (*Településszerkezeti Terv, 2005, Dövényi, 2010*)

A terület **fő talajképző közete** a lösz és a homok, illetve ezek keveredése. Magára a Sárvíz-völgyére a réti talajok képződése a legjellemzőbb; a réti talajok széles skálája lelhető fel itt a réti csernozjom talajoktól kezdve a lápos réti talajon át egészen a szolonyeces réti talajig. (*Stefanovits, 1963*)

Mivel a vizsgált területet egykor az ország harmadik legmocsarasabb területeként tartották számon (*Babai 2001*) - amit a katonai felmérések és az egyes leírások is igazolnak-, így a vizek fontos szerepet játszanak a terület életében. **Folyóvizek** közül a Sárvíz folyót és annak levezető csatornáit kell kiemelni. A Sárvíz folyónak (Nádor csatorna) terjedelmes ártere volt, amely azonban a 19. század első felében a lecsapolások révén jelentősen lecsökkent. A Nádor csatornával párhuzamos a Malom-csatorna, amely a település belterületének nyugati oldalán húzódik. Tehát a Sárvíz vizét – melynek áradásai tavasszal gyakoriak - a fent említett két csatorna, a Nádor- valamint a Malom-csatorna vezeti le. A Nádor-Malom-csatorna csak Soponya alatti része működőképes. (*Településszerkezeti Terv, 2005, A Sió és a Sárvíz szabályozása, ÉTT programterv*) A kistáj **12 tóval** rendelkezik, melyből öt természetes. Soponya területén található az egyik legnagyobb

¹ Az alluviális síkság folyóvízi üledékkel – jellemzően iszappal és/vagy homokkal - feltöltött síkság.
(forrás: <http://www.kislexikon.hu/alluvialis.html>)

kiterjedésű, mesterségesen kialakított síkvidéki tározó, melynek területe 114 hektár. Régen a környező területek öntözésére szolgált. Ma elsődleges rendeltetése szerint halastó, de ezen kívül több funkciót is ellát: biztosítja a természetvédelmi terület ökológiai vízmennyiségét, valamint a Séd-Sárvízi-malomcsatorna és a Nagylángi-halastavak vízutánpótlásában van még szerepe. (Dövényi, 2010, ÉTT programterv).

Az **éghajlati adottságokat** tekintve a közigazgatási terület két eltérő tulajdonságokkal rendelkező kistája csak kis mértékben tér el egymástól; alapvetően elmondható, hogy „a Mezőföld a Dunántúl legkontinentálisabb tája”. (Sárvíz környezetvédelmi koncepció, 24. oldal) Tehát a nedves kontinentális éghajlatra jellemző hatások érvényesülnek a település esetében is.

1.2.2. Biotikus adottságok

Botanikai szempontból a vizsgált terület az Alföld (*Eupannonicum*) flóratartomány Mezőföld (*Colocense*) flórajáráshoz tartozik. Több védett, valamint fokozottan védett növényfaj fordul elő a tájvédelmi körzetben (Sárvíz-völgye Tájvédelmi Körzet, lásd: Védett területek c. fejezet). A legjellemzőbb növényfajok egyikét az orchideák [például pókbangó (*Ophrys sphegodes*, poloskaszagú kosbor (*Orchis coriophora*)] képezik, melyek a láp- és mocsárréteken alkotnak nagyobb, összefüggő állományt. A soponyai téltemető (*Eranthis hyemalis*) előfordulása szintén igen jelentősnek számít megyei szinten. Sajnos az itt található növényritkaságok termőhelye mára már megfogyatkozott. (Sárvíz melléki ökológiai program, Településszerkezeti Terv, 2005, Tanösvény táblák).

A terület természetföldrajzi adottságai mára már nagyrészt megváltoztak, főleg ami a mocsaras területeket, **élőhelyeket** illeti; ugyanis a legnagyobb változás az ármentesítő munkálatok miatt itt ment végbe. A vízrendezés eredményeképp a **mocsári vegetáció** csak a halastavak környékén maradt fent, illetve **másodlagos szikes élőhelyek** jelentek meg. (Sárvíz-völgye Tájvédelmi Körzet; ÉTT programterv; Méta: Alföld – földrajzi kistájak növényzete). Az **eredeti vegetáció** a **síkvidéki erdő jellegét** mutatja: tölgy-kőris-szil ligeterdőkkel (*Fraxino pannonicae – Ulmetum*) – azaz keményfás ligeterdővel - és pusztai tölgyessel (*Festuco nepicolae – Quercetum*) találkozhatunk a térségben.

Az **állatállomány** leírásakor meg kell jegyezni, hogy pontos adatok csak a madárfajok – a vizes élőhely-típusok miatt - és a vadászható emlősök terén állnak rendelkezésre, a többi esetben csak eseti leírásról, megfigyelésről beszélhetünk. Gerincesek közül ki kell emelni a hal-, madár- és a vadászható fajokat. **Halfajok** közül az alábbiakat lehet horgászni a térség halastavain: compó, amur, ponty, kárász, szürke harcsa; a csatornákon pedig lazacot és kaszásorrú tokot. (Kucsera

Ferenc, szóbeli adatközlő) A vizes élőhelyekhez köthető a legtöbb faj: kételtűek és (vízi) madarak egyaránt. A vízi madarak között fészkelő, pihenő, táplálkozó valamint vonuló fajokat is találhatunk; ezek képezik a legjelentősebb értéket. *(Sárvíz melléki ökológiai program)* Emlős állományok terén a **vadászható fajokat** kell megemlíteni, hiszen a kistérségben is nagy kiterjedésű vadászterületek találhatók. A soponyai erdőben és a térségben a nagyvadak közül a gímszarvas, dámszarvas, muflon, vaddisznó, őz és a szikaszarvas; az apróvadak közül pedig a fácán számít vadászható fajnak. *(Vadex; Sárvíz melléki ökológiai program)*

1.2.3. Védett területek

Soponya közigazgatási területét mintegy 1000 hektáron érinti az 1997-ben létrehozott **Sárvíz-völgye Tájvédelmi Körzet**, ami a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága alá tartozik. A tájvédelmi körzet – amely országos szintű védettséget jelent – Soponyán kívül még további hat települést érint: Aba, Csősz, Káloz, Sárkeresztúr, Sárszentágota és Tác településeket *(Természetvédelmi Területek)*. A tájvédelmi körzet területe 3650 hektár, melyből 157 hektár fokozottan védett: a Sárkeresztúri Csikó-rét és a Sárkány-tó. *(Sárvíz Kistérség Turizmusfejlesztési Program)* Emellett gyakorlatilag a Soponya közigazgatási területére eső Sárvíz-völgyi területek a **fontos² érzékeny természeti területek (továbbiakban ÉTT)** közé is tartoznak, **Velencei-tó és Sárvíz-völgye** néven. A fontos érzékeny természeti területek olyan területek, „... ahol országos viszonylatban jelentős természeti, táji és kultúrtörténeti értékek fordulnak elő, amelyek fennmaradása, vagy állapotának javítása érdekében a természetkímélő gazdálkodás támogatása szükséges”. [2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet 3. § (3/a)] A **Soponyai bagolyfüves helyi jelentőségű természetvédelmi terület (továbbiakban HTT)** védetté nyilvánításának célja a mocsárréti társulások, azon belül is a bagolyfű (*Glaux maritima*) állományának, élőhelyének megőrzése, amely hazánkban csupán néhány helyen fordul elő. A HTT a Sárvíz-völgye nyugati részén helyezkedik el, Soponyától pedig északra található; kiterjedése 2,34 hektár *(HTT)*.

1.3. Tájalakulás történet

A tájalakulás történet áttekintésénél különösen a tájváltozásra, valamint a területhasználatok változásának tendenciájára kell fektetni a hangsúlyt. Ezeken belül is leginkább az egyes antropogén tevékenységek - ármentesítés, területhasználat - tájra gyakorolt hatásai a legjelentősebbek. A táj változásának jellemzéséhez a **katonai felmérések térképeit** használtam fel, hiszen ezeken figyelhető meg, hogy a táj miként változott az évszázadok során. A területhasználat változásának jellemzéséhez a Központi Statisztikai Hivatal *(továbbiakban KSH)* adatait hívtam segítségül,

² fontos ÉTT Ángyán, 2003.

amely adatsor tartalmazza 1895 óta (1895, 1913, 1935, 1962, 1971, 1984 és 2000 években) az egyes művelési ágak területi megoszlását.

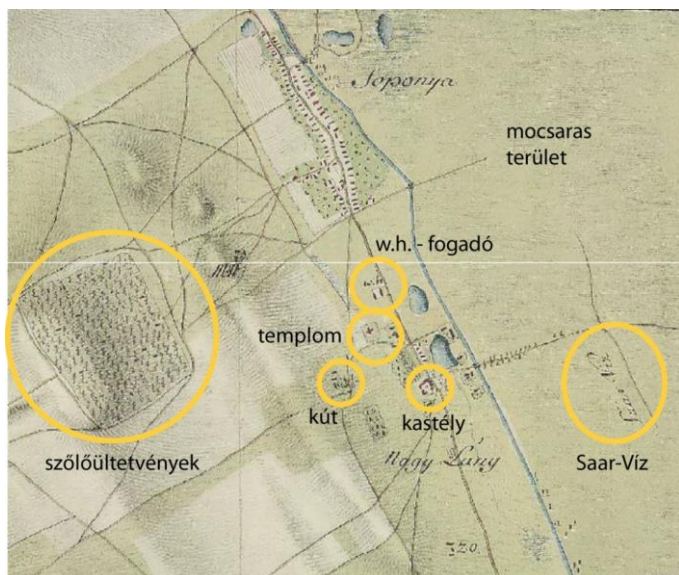
1.3.1. Történeti áttekintés, tájváltozás

A tájban, településben bekövetkezett változásokat a katonai térképeken, valamint a napjaink állapotát tükröző Google Maps úrfeltételein jól nyomon követhetjük. Az alábbi fejezetben az 1780 óta végbement változásokat szeretném e térképek segítségével leírni, elemezni; valamint hogy az egyes antropogén tevékenységek – ármentesítő munkálatok (csatornázás, mocsarak lecsapolása) és a területhasználat - milyen nyomot hagytak a vizsgált területen.

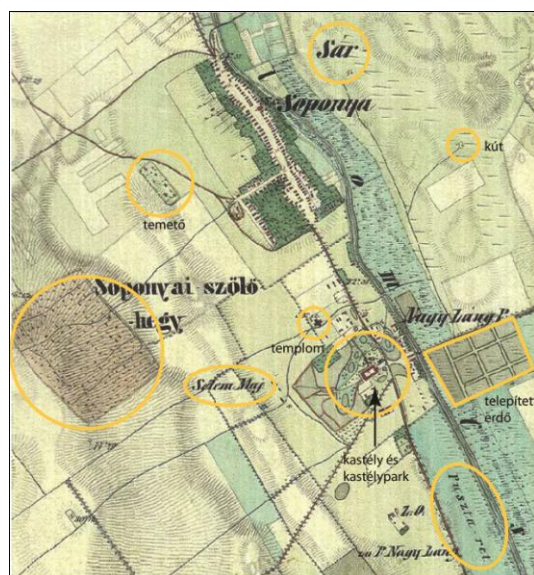
Az **I. katonai felmérés** térképén (2. ábra) jól kivehető, hogy a két település – Nagyláng (Nagy Láng) és Soponya – még különálló települések voltak, egyutcsás jellegük már kivehető; igen jellegzetes képet mutat. A település körül kertségeket találunk, melyek még ma is megtalálhatók, a házak mögötti területeken. A térségre a vizenyős, mocsaras területek nagy kiterjedése jellemző még hosszú évtizedekig - a településektől keletre található területeken. Erre utal például a Saar-Víz megnevezés is. A térségben emellett több földrajzi megnevezés is a területek jellegére – vagy épp a területhasználatra - utal, például: Sár, Rét, Puszta-rét. A térségben nagyobb kiterjedésű erdő nincs.

A **II. katonai felmérésen** (3. ábra) jól látszik, hogy már sokkal több „elem” jött létre, például a temető, amely Soponyától nyugatra található; vagy a Nagy Láng településtől keletre található, felosztott terület, amely a Fácános telep (ennek megnevezése a III. katonai felmérésen látható – 4. ábra), illetve a Zichy-kastély. A Zichy-kastély és a körülötte található park már sokkal differenciáltabb képet mutat. A településhez szervesen hozzánövő kertségeken túl pedig legelőket és szántókat láthatunk a térképen.

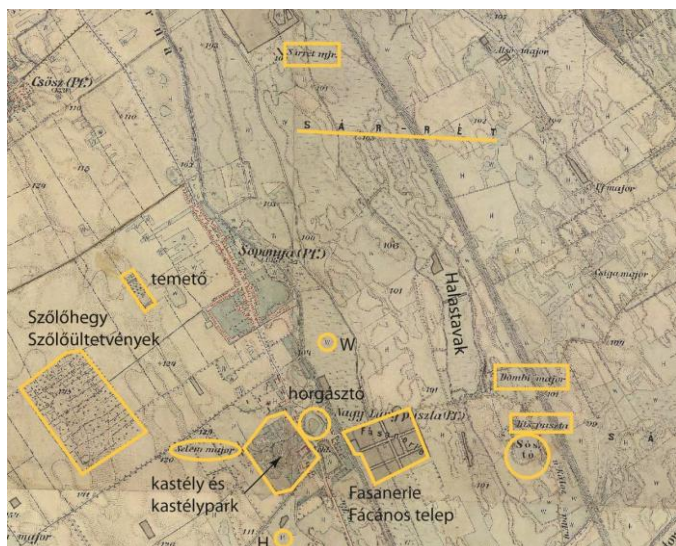
Az ármentesítő munkálatok egy része már körülbelül 1825-re befejeződött. Az ennek következtében végbement változásokat már láthatjuk a **III. katonai felmérés** térképén (4. ábra). Mivel ezek a munkálatok később is folytatódtak, itt csak egy állapotot figyelhetjük meg: a tavak mellett - amelyek már jól kivehetőek -, még kiterjedt mocsárvilág volt a jellemző. Az ármentesítő munkálatok során bekövetkezett területi változások már tulajdonképpen végleges képüket mutatják a **IV. katonai felmérés** (5. ábra) elkészültekor: a halastavak környezetében már nem láthatunk mocsaras területeket. További erdőtelepítések eredményét figyelhetjük meg: a településről keletre található Fácánossal szembeni területen. Soponya és Nagyláng az évszázadok során összenőtt; ezt láthatjuk az 5. ábrán is (Soponya és Nagyláng 1936-ban egyesült, Soponya néven).

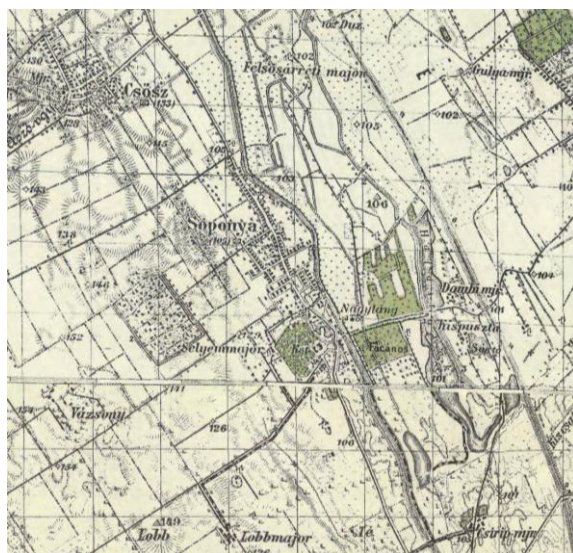
2. ábra – I. katonai felmérés, 1780-1784 (Forrás: TÉKA)

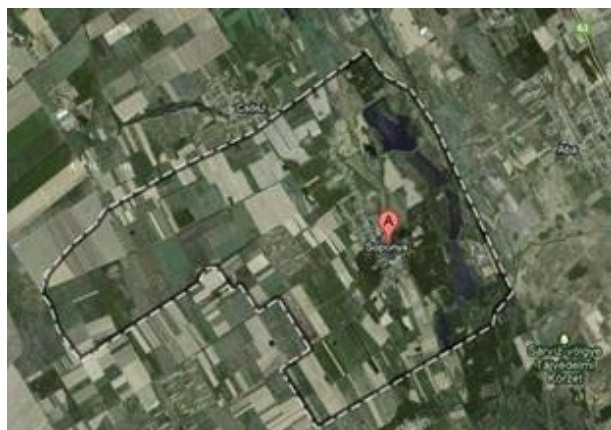
3. ábra – II. katonai felmérés, 1806-1869 (Forrás: TÉKA)

4. ábra – III. katonai felmérés, 1869-1884 (Forrás: TÉKA)

5. ábra – IV. katonai felmérés, 1896-1914 (Forrás: TÉKA)

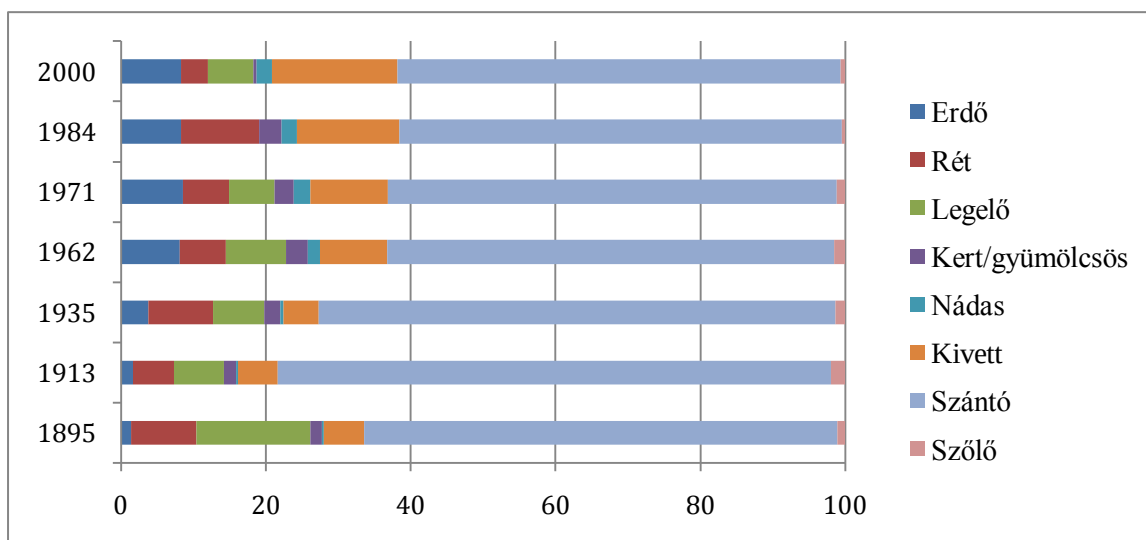

6. ábra – Soponya ma (Forrás: Google Maps
Úrfelvétel)

Az 6. ábra a mai állapotokat mutatja be Soponya és környezete területén. Mára az egykor összefüggő mocsaras területről csak lefűződött tavak maradtak fent. Az erdő aránya nem változott jelentős mértékben. A település belterületi részén kívül nagyrészt megmaradtak a szántók és a gyepek. Jól kivehető az ábrán, hogy a birtokszerkezet igen felaprózódott: a táblaméretetek nem egységesek.

1.3.2. Területhasználatok változása

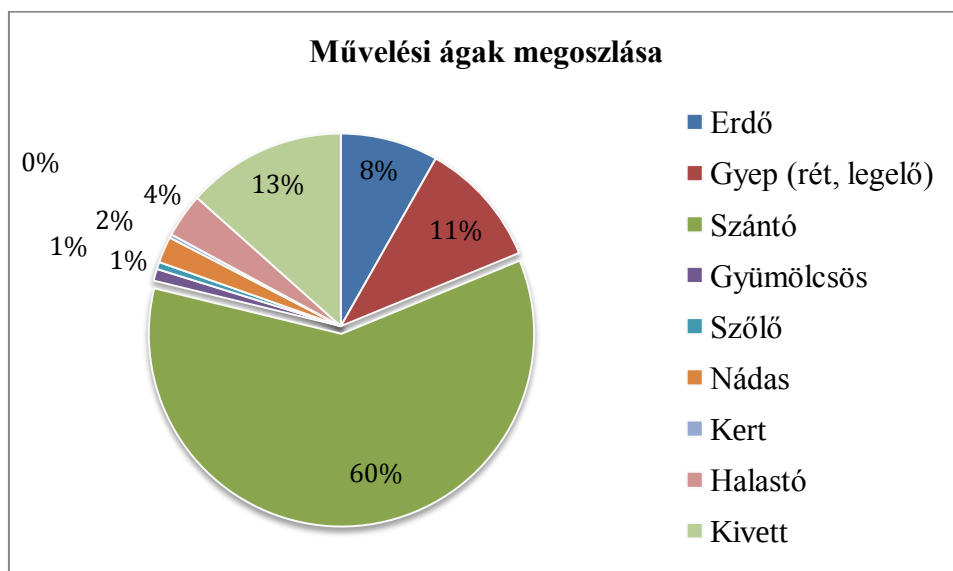
A 7. ábra a területhasználatokban bekövetkezett változásokat szemlélteti, körülbelül 120 éves viszonylatban. Így végigkövethetjük az egyes művelési ágak változásának dinamikáját, illetve azok arányát egymáshoz és az összterülethez képest. A diagram értelmezése szempontjából fontos megjegyezni, hogy 1984-ig a felírásokban a rét és a legelő művelési ág külön-külön szerepelt; 1984-től a kettő együtt gyepként van feltüntetve.

7. ábra- Területhasználatok változása, 1895-2000 (Forrás: KSH)

A diagramot (7. ábra) szemlélve az alábbi megállapításokat tehetjük:

- a **szőlő művelési ág** esetében csak az 1971-ben rögzített állapot után figyelhető meg változás: ekkor a szőlőültetvények területe a felére csökkent,
- település területét nagyrészt **szántóterületek** borítják, és borították régen is, melynek területe az évtizedek során nem sokat változott,
- a **kivett területek** aránya az évtizedek-századok során a duplájára növekedett,
- az **erdőterület** aránya az 1935-ös évet követően majdnem duplájára nőtt, ugyanis a 20. század második felében jelentős telepítések történtek,
- a **kert illetve gyümölcsös** nagy arányú területi csökkenése figyelhető meg,
- a **rét és legelő művelési ágak** (amelyet 1984-ben összevontak, és a területi összeírásban ekkortól már gyepként szerepel) aránya sem változott az évszázadok során.

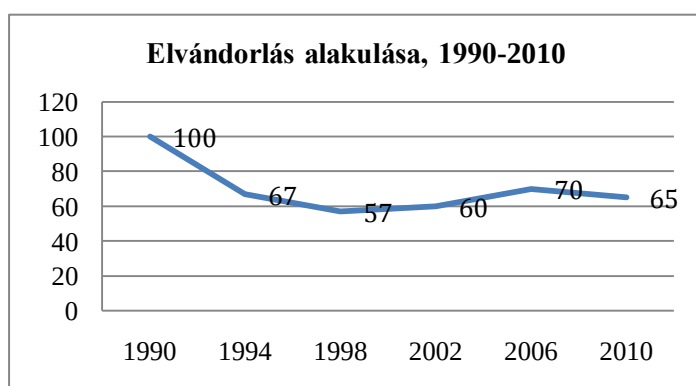
8. ábra- Művelési ágak megoszlása, 2001 (Forrás: Településszerkezeti terv)

A művelési ágak megoszlását a fenti diagram (8. ábra) szemlélteti. A diagramon is rögtön feltűnik, hogy Soponya közigazgatási területéből – amely összesen 4996 hektár – 60 %-ot, azaz 3000 hektárt a szántóterületek tesznek ki. Ezután következik a kivett terület 13,4 %-kal, valamint az erdő, 8,2 %-kal. Ez utóbbi érték jóval az országos erdőszültségi arány (20 %) alatt van; Soponya mintegy 414 hektárnyi erdőterülettel rendelkezik. Legkisebb kiterjedésben kerteket, valamint szőlőt és gyümölcsöst találunk a területen. A nádas, illetve a halastó művelési ágú területek valamivel nagyobb arányban vannak jelen. (Településszerkezeti Terv, 2005)

1.4. Társadalom

A demográfiai adatokat tekintve ki kell emelni egyrészt az aktív dolgozók és a munkanélküliek arányát, amely megadja a foglalkoztatottságot is; ez a gazdaság munkaerőpiacának fő jellemzője. Itt fontos jellemezni a végzettséget, az egyes szektorokban foglalkoztatottak arányát vagy az elvándorlókat, ingázókat is.

1.4.1. Elvándorlás

9. ábra - Elvándorlás alakulása, 1990 – 2010 (Forrás: TeIR)

A település adottságait tekintve törvényszerű, hogy elvándorlással számolhat, mivel például csak alapfokú oktatási intézménnyel, alacsony munkalehetőségekkel rendelkezik. Az elvándorlások, ingázások fő központja a régióközpont/megyeszékhely, azaz Székesfehérvár, ahol mind az oktatás,

mind pedig a munkahelyek terén kedvezőbbek a lehetőségek; a másik ilyen központnak Sárbogárd számít. *(Közös turizmusfejlesztés)* A fenti ábrán (9. ábra) az 1990-2010 közötti elvándorlás tendenciája figyelhető meg. Itt meg kell jegyezni, hogy 1998 óta az elvándorlók száma 45-80 fő között mozog.

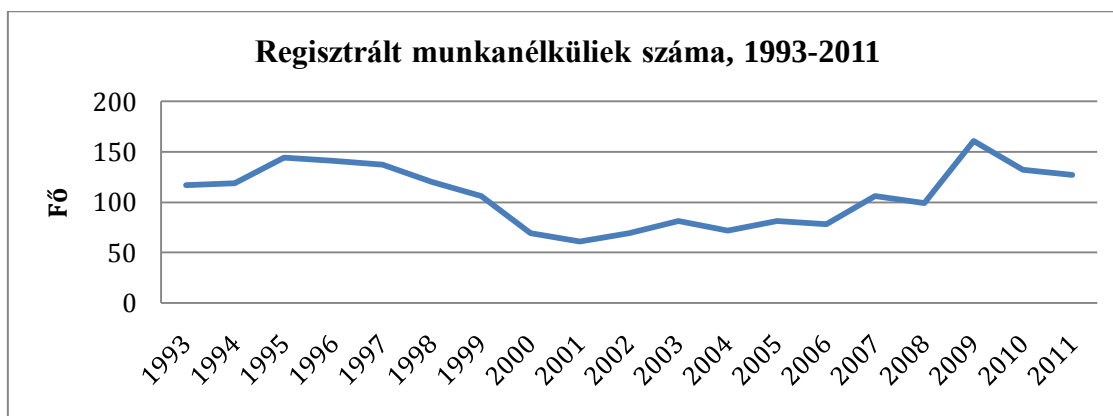
1.4.2. Foglalkoztatottság

A foglalkoztatottságon belül az egyes szektorokban (*primer* – mezőgazdaság, *szekunder* – ipar, *tercier* – szolgáltatás) dolgozók arányát jellemzem. A terület gazdaságát alapvetően az agrártermelés határozza meg, ám ez az aktív dolgozók egyes szektorokban való megoszlásában nem jelentkezik: az összes fő foglalkoztatottak csupán 19,2 %-a dolgozik a primer szektorban; ebből a helyben dolgozók ők teszik ki a legtöbbet: 50,2 %-ot. Itt is megjelenik az ingázás problémaköre, hiszen a foglalkoztatottak majdnem 66 %-a más településen dolgozik. Helyben 34,2 %-uk dolgozik. Az eljáró dolgozók között nagy arányban a szekunder szektorban (ipar) helyezkednek el; ez az eljárók mintegy 64,7 %-át jelenti.

Összefoglalva tehát megállapítható, hogy az aktív lakosság több mint fele eljár más településre dolgozni, melyek közül nagyobb számban a szekunder szektorban dolgozók vannak. A helyben dolgozók többsége a primer szektorban helyezkedik el. A terciér szektorban dolgozók aránya csak az eljárók körében magasabb: 32,1 %. *(KSH)*

1.4.3. Munkanélküliségi adatok

A munkanélküliségi mutatók elemzésekor egyrészt ki kell térni a regisztrált munkanélküliek arányára a település lakosságához viszonyítva (így megkapjuk a foglalkoztatottságot is); valamint a regisztrált munkanélküliek iskolai végzettségét is érdemes megvizsgálni.

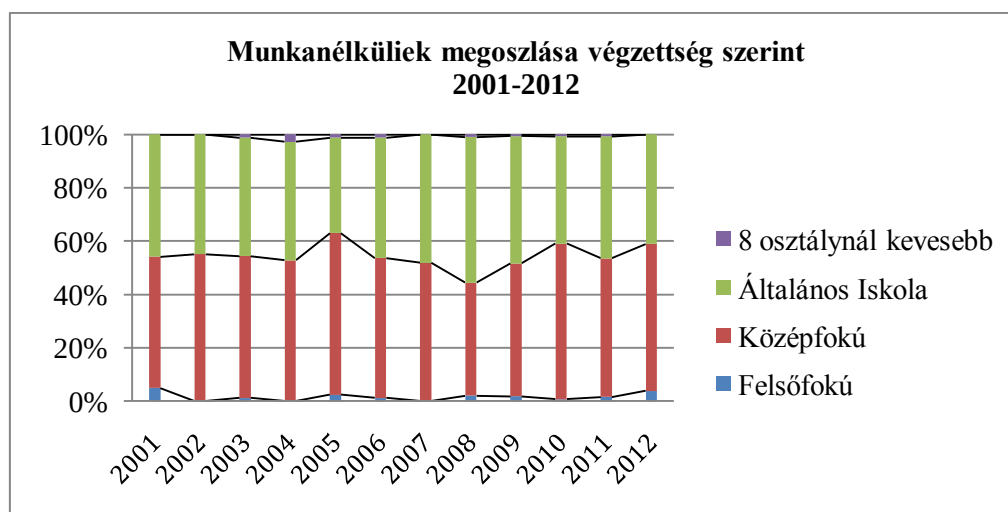

10. ábra - Regisztrált munkanélküliek száma, 1993-2011 (Forrás: TeIR)

A munkanélküliek számának változását az 1993 és a 2011 közötti időszakra nézve a fenti diagram (10. ábra) szemlélteti. Két nagyobb időintervallumot ragadhatunk ki a diagramból, amely időszakokat tekintve a munkanélküliek számának alakulása valamilyen kimutatható és egyértelműen megállapítható tendenciát mutatott:

- 1995 és 2001 között a munkanélküliek száma folyamatosan csökkent; 141 főről 61 főre [2001]
- majd ezután 2001 és 2010 között hol növekedett, hol csökkent ez a szám; ám összességében értékelve a korszakot, 69 főről 161 főre növekedett a regisztrált munkanélküliek száma. 2009 után lassú csökkenés tapasztalható.

A regisztrált munkanélküliek *iskolai végzettsége* elég egységes képet mutat. Középfokú (gimnáziumi, szakközépiskolai, szakiskolai, szakmunkás vagy technikumi) végzettségű a munkanélküliek 52 %-a, míg kb. 46,5 %-uk általános iskolai vagy annál kisebb végzettséggel rendelkezik. A 192 főből csupán 2 fő rendelkezik felsőfokú (főiskolai valamint egyetemi) végzettséggel. Az következő ábra (11. ábra) tíz évre visszamenőleg mutatja a munkanélküliek megoszlását végzettség szerint.

11. ábra - Munkanélküliek megoszlása végzettség szerint (Forrás: TeIR, Települési adatgyűjtő)

A 2005-2010-es időszakra vonatkozó munkanélküliségi adatokat tekintve a következőket állapíthatjuk meg. Soponya munkanélküliségi rátája magasabb, mint az országos, régiós, megyei és kistérségi. Tendenciájában leginkább a kistérségi adatokhoz hasonlít: 2005-2009 között a ráta növekedett, majd 2009 után erősen csökken. (TeIR, Települési Helyzetkép, 2012. március)

1.5. Infrastruktúra

Az infrastruktúra jellemzésénél a területfejlesztésben használatos felosztást alkalmaztam, és e szerint is jellemeztem azt. Ez a felosztás az infrastruktúrát három területre bontja:

- Gazdasági infrastruktúra,
- Társadalmi szolgáltatások infrastruktúrája,
- Műszaki infrastruktúra. *(Forrás: Váti Kht., 2004)*

1.5.1. Gazdasági infrastruktúra

Soponya gazdaságát tekintve mezőgazdasági település, hiszen magas a szántóföldi művelés alatt álló területek aránya. A lakosság zöme évszázadok óta ebből él. Helyben az ipar, valamint a szolgáltatás szektorban nem sokan dolgoznak. A továbbiakban a településen működő/registrált gazdasági szervezeteket jellemzem a TeIR adatbázisa alapján.

A településen a **működő gazdasági szervezetek** száma 2009 év végén 78 db volt; ennek eloszlása a következők szerint alakul:

Jogi személyiségű vállalkozások:

- Kft (korlátolt felelősségű társaság): 17 db,
- Bt (betéti társaság): 10 db,
- Szövetkezet - mezőgazdasági szövetkezet: 0 db,

Jogi személy nélkül működő vállalkozások:

- Kkt. (közkereseti társaság) száma: 1 db,
- Rt (részvénytársaság): 0 db,
- egyéni vállalkozás: 50 db.

Ezen kívül az őstermelők száma 106 fő, valamint 14 db nonprofit szervezet működik Soponyán. A **registrált vállalkozások** száma 249. A rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható, hogy a vállalkozások 1-19 főt alkalmaznak. 19-nél több tagot számláló vállalkozás nem működik a településen. Érdekes tény azonban, hogy a település adottságai ellenére a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat és nemzetgazdaság ágazatokban a regisztrált társas vállalkozások száma csupán kilenc.

1.5.2. Társadalmi szolgáltatások infrastruktúra

Egészségügyi és szociális infrastruktúra

Az **egészségügyi infrastruktúra** ellátottsága alacsonynak mondható, hiszen a településen egy háziorvosi szolgálat működik. A rendelési időn kívül, illetőleg az ünnepnapokon és a hétvégéken az Abai Központi Ügyelet működik. A **szociális infrastruktúra** jellemzésénél meg kell

jegyezni, hogy a településen idősök otthona nem működik, holott az állandó lakónépesség majdnem 20%-a 60 évesnél idősebb; az öregedési mutató – tehát a 65-x és a 0-14 évesek számának hányadosa – 78%. Ez azt jelenti, hogy egyrészt fogy a népesség, másrészt pedig az idősök többen vannak. Egyéb szociális ellátást – például családsegítő szolgálat, gyermekjóléti szolgálat vagy idősök klubja - a Soponyai Jobb Otthon Szociális Ellátásért Egyesület lát el. (*Soponya hivatalos honlapja*)

Oktatási infrastruktúra

A településen csak az alapfokú oktatási infrastruktúra található meg: a Gróf Zichy János Általános Iskola. Legközelebb közép fokú oktatási intézmény a kistérségben Seregélyesen található (Eötvös József Szakképző Iskola és Kollégium). A kistérségben három közoktatási mikrotársulás jött létre: Aba – Soponya; Káloz – Sárkeresztúr – Sárszentágota és Tác – Csősz társulással. A 2005-2006-os év óta így látja el a kistérség közoktatási feladatokat. (*Sárvíz kistérség közoktatási intézményhálózat, 2007*)

Művelődés

Sport- és kulturális létesítmények

Soponyán külön sportesemények megrendezésére létrehozott csarnok nincs; ezt a funkciót jelenleg az általános iskola tornaterme tölti be. A település egyetlen futballpályája két évvel ezelőtt készült el a gyakorlókert helyén, az általános iskola mellett (azelőtt a kastély parkjában volt a futballpálya). A településen, a fő út mentén található a település egyetlen **művelődési háza** is.

Az **Erdészeti és Vadászati Múzeum** az egyetlen „hivatalos” múzeuma a településnek: itt részletes képet kapunk a vadászat és az erdészet múltjáról, valamint a Sárvíz-völgye élővilágáról is. A soponyai **Tájház és látványtár** pedig Varga Zoltán magángyűjteményét tartalmazza, aki a közelmúlt valamint a történelmi régmúlt darabjait gyűjtötte össze az évek során. A tájház egyben geocaching pont is. (*Látványtár 1 és 2*)

1.5.3. Műszaki infrastruktúra

Közlekedés

A közlekedési infrastruktúra jellemzése a dolgozat elején, a *Lehatároláson* belül a *Megközelíthetőség (2. oldal)* című fejezetben is olvasható. Az ott leírt információkat kiegészítve fontos kiemelni, hogy külön sáv (sem osztott pályás) kerékpárút nem található a településen, így az egész belterületi, külterületi – valamint a térségben egyaránt – azokon az utakon bonyolódik a kerékpáros forgalom, ahol a személygépjárművek is közlekednek.

Hírközlés, távközlés, kommunális ellátás

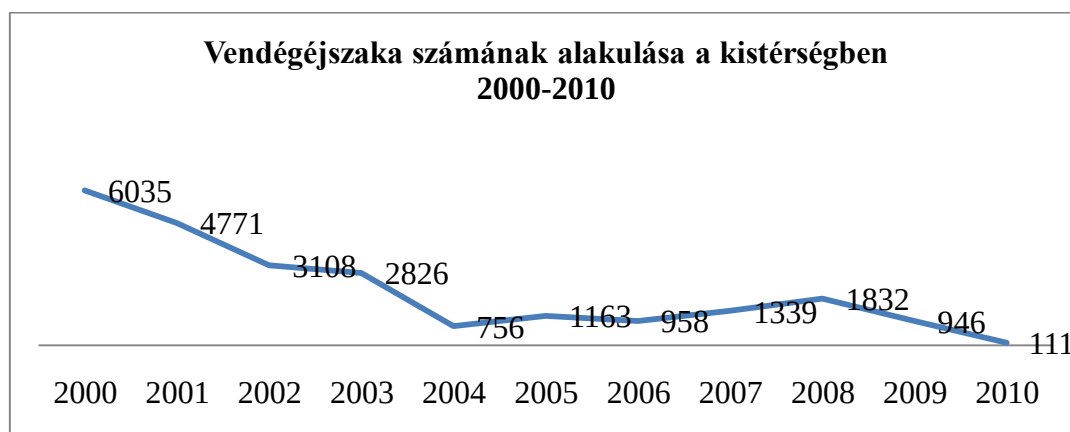
A hírközlésen belül a **kábeltelevízió előfizetőinek számát** valamint az internet előfizetések számát és a távbeszélő fővonalak (azaz vezetékes telefon) számát vizsgáltam meg. A TeIR adatbázisában a legfrissebb adatok 2011-esek, amely szerint a kábeltelevízió előfizetőinek száma 102 fő, így az ilyen jellegű ellátottság 14,7% (ez 7%-kal, azaz 6 fővel több, mint az előző évben). A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (továbbiakban *NMHH*) legutóbbi (2007) elérhető adatai szerint a szélessávú **internet előfizetések** száma 176 db volt, így a 100 főre jutó előfizetések száma 91 db. A 176 előfizetésből 169 db volt lakossági, 5 vállalati és 2 „közhálós program” előfizetés volt. Az előző évben – tehát 2006-ban – az előfizetések száma csupán 65 db, tehát majdnem harmadannyi volt, mint 2007-ben. (*NMHH*) A távbeszélő fővonalak száma 2011-ben 398 db volt, azaz körülbelül minden második lakás rendelkezik vezetékes telefonnal. Az elmúlt 20 évet vizsgálva egyértelmű tendencia csak az elmúlt nyolc évre mutatható ki: 2004 óta - ekkor 504 db távbeszélő fővonallal rendelkezett a település – a fővonalak száma folyamatosan csökken. (*TeIR*)

A **kommunális ellátás** leírása során megvizsgálom az ivóvíz- és a szennyvízcsatorna-vezeték hosszát és az abba bekapcsolt lakások számát, a távfűtéses- valamint a gázfűtéses lakások számát is. Fontos még megemlíteni a hulladékgyűjtést is. A **közüemi ivóvízhálózat** vezeték hossza 16 km, az erre kapcsolt lakások száma pedig 652 (a 659-ből); hányadosukból kiszámítható az ellátottság (%-os értékben), amely jelen esetben: 99%. A **szennyvízcsatorna** kiépítése 2009 óta folyik; jelenleg a településen található 696 lakásból összesen 345 lakást tudtak a hálózatra csatolni; itt az ellátottság jelen esetben csak 52%-os. A gázfűtéses lakások száma 503 db (tehát a lakások 76%-át gázzal fűtik), míg a távfűtéses lakások számáról a TeIR rendszerében nincs adat. (*TeIR*) A településen a **szelektív hulladékgyűjtés** is megoldott: a településen hulladékudvar működik, ahol heti négy nap lehetőségük van a helyieknek a szelektív hulladékot (vegyes papír, karton papír, PET palack, üveg és fém) elhelyezni. (*Soponya honlap*)

1.6. Turisztikai mikro- és makrokörnyezet

A turisztikai környezet elemzése során azokat az infrastrukturális elemeket jellemzem, amelyek tulajdonképpen a turistafogadást teszik lehetővé – azaz a turistafogadás feltételei. Ezen kívül kitérek még a vendégéjszaka számának alakulására is, valamint egy vonzerőkatasztert is összeállítok. Mindezeket az elemzéseket egyben fogom megtenni: először kistérségi szinten, majd ebből kiemelve Soponyát egy kicsit részletesebben jellemzem.

1.6.1. Vendégéjszaka számának alakulása

12. ábra– A vendégéjszaka számának alakulása a kistérségben (Forrás: TeIR)

A **kistérségben** a vendégéjszaka számának alakulását a fenti (12. ábra) ábra szemlélteti. A vendégéjszaka száma a vizsgált 10 év során (2000-2010) drasztikusan csökkent, de ez nem folyamatosan következett be:

- 2000 és 2003 között a vendégéjszaka a felére csökkent vissza – 6035-ről 2826-ra –, majd 2003-ról 2004-re majdnem 75%-kal esett vissza a vendégéjszakák száma,
- 2004 után egészen 2010-ig a vendégéjszakák száma ingadozik, 700-1900 között alakul;
- 2008-ról 2009-re felével esik vissza ez az érték, majd 2009-ről az utolsó vizsgált évre, azaz 2010-re majdnem 90%-kal csökkent a vendégéjszakák száma a kistérségben. (Forrás: TeIR)

A **település vendégéjszaka számának** alakulásával kapcsolatban a legfrissebb adatok a 2012. január-szeptember közötti időszakra vonatkoznak. Eszerint a vendégek – külföldiek és belföldiek egyaránt - száma a településen 66 fő volt, és a vendégéjszaka száma (tehát az összes vendég által a szálláshelyen eltöltött éjszaka száma) is ugyancsak 66. Ebből számítva megkapjuk az átlagos tartózkodási időt, amely Soponya esetében egy nap. Ezeket az adatokat összehasonlítva a tárgyévvel megelőző évvel – tehát a 2011-es adatokkal – megállapítható, hogy mind a vendégek száma, mind pedig a vendégéjszakák száma majdnem 4,5x-esére nőtt. (Magyar Turizmus Zrt.)

1.6.2. Szálláshelyek és szolgáltatásaik

A kistérség településein található szálláshelyeket, és azok főbb adatait az alábbi (1. táblázat) táblázat tartalmazza. Jelen esetben a táblázatban azok a települések, ahol nincs szálláshely, nem kaptak helyet. A kistérségben összesen hat szálláshely található: Seregélyesen, Soponyán és Tácon. A továbbiakban a két jelentősebb szálláshely – a soponyai Fácános Hotel és a Vadászház - bemutatására térek ki, amelyek Soponyán találhatóak. A harmadik jelentősebb szálláshely – a seregélyesi Zichy-Hadik kastély - jelenleg nem üzemel.

1. táblázat - Az Abai kistérség szálláshelyei (Forrás: Sárvíz kistérség honlapja)

Település	Szálláshely	Férőhely	Állapot
Aba	Nyárfás fogadó	25 fő	üzemel
	Sárvíz Fogadó	50 fő	üzemel
	Vörös Kakas Fogadó	20 fő	üzemel
Seregélyes	Zichy-Hadik Kastélyhotel***	104 fő	átmenetileg nem üzemel
	Keleti Szel Lovasközpont	8 fő	üzemel
	Pelikán Ház Erdei Iskola	64 fő	üzemel
Soponya	Vadászház	22 fő	üzemel
	Fácános Hotel	40 fő	üzemel
Tác	Vénusz Panzió	40 fő	üzemel

Fácános Hotel

A Fácános Hotel a Soponyától keletre található erdő közepén fekszik, az Ökoturisztikai Központban. A hotel 2007-re épült meg, összesen 40 főnek tud biztosítani szállást. Ezen kívül egy 70 m²-es konferenciaterem is található benne, amely céges vagy egyéni rendezvények lebonyolítására egyaránt alkalmas, akár 50 fős társaságnak is. A hotelen belül látogatható az Erdészeti és Vadászati Múzeum állandó kiállítása. Szolgáltatások terén a kínálat magas. (*Fácános Hotel, Vadex*) A soponyai Vadászház a Fácános Hotel szomszédságában található. A vadászház 22 fő részére kínál szállást. Családi és céges rendezvények lebonyolítására is egyaránt alkalmas a szálláshely.

1.6.3. Kistérségi vonzerőleltár

Az alábbi fejezetben azokat az elemeket sorolom fel, amelyek a kistérségben és a településen attrakciónak számítanak, azaz a potenciális turistákat az adott területre vonzzák. Ilyen elemek például a látványosságok, a kistérség településein megrendezett események valamint az egyedi tájértékek is. A kistérség kilenc településeinek vonzerőit a 2. táblázat tartalmazza.

Rendezvények, események

A kistérségben megtartott rendezvények vizsgálatakor kiderül, hogy a kistérség csak az év egy adott részében kínál eseményeket az érdeklődők számára: a rendezvények áprilistól novemberig tartanak, ráadásul ezek között nagyon sok olyan van, amelyik a települések legalább felén megtalálható (szüreti bál/fesztivál vagy borverseny, lovas fogathajtó verseny). Tehát elmondható, hogy a települések nem igazán rendelkeznek önálló arculatú eseménnyel, rendezvénnyel.

2. táblázat - Turisztikai vonzerők az Abai kistérség településein (Forrás: Helyszínbemutató; TÉKA)

Település	Látnivalók a településen
Aba	római katolikus templom; bronzkori földvár; bodakajtori tavak; Belsőbárándi vadászház; Bodakajtori vadászház; Zichy-Bováry-kúria és kertje
Csősz	református templom; horgásztó
Káloz	Boldogságos Szűz Mária Mennymbemenetele plébánia; helytörténeti gyűjtemény; Zichy-kastély és kastélypark; Vincze horgásztó; Szent Vendel szobor; Mária oszlop
Sárkeresztúr	római katolikus templom; szikes tavak; Püspöki kastély
Sárosd	Esterházy kastély és park; régészeti gyűjtemény; horgásztó
Sárszentágota	katolikus templom; első és második világháborús emlékmű; jezsuita kúria
Seregélyes	Zichy-Hadik kastély és park; Zichy Géza és Hadik János sírja; Pelikánház Erdei Iskola; Tájház; Dinnyési-fertő
Soponya	(Zichy-kastély és kastélypark); Tájház és Varga Zoltán magángyűjteménye; Vadászház; Erdészeti és Vadászati Múzeum; Kispusztai lőtér; református templom
Tác	Gorsium Szabadtéri Múzeum – Régészeti Park; Világospusztá – Zichy-kúria és kertje

Egyedi tájértékek

Az egyedi tájértékek is fontos szerepet játszanak egy település/térség életében. Az egyedi tájérték definíciója: „*egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van.*” (MSZ20381:2009) Ezek nagy része nem áll országos védelem alatt, ám megőrzésükről ugyanúgy gondoskodni kell, hiszen ezek az elemek a település, valamint a helyi lakosság számára fontosak.

A TÉKA projekt eredményeként megszületett **tájérték kataszter** alapján a kistérségben eddig összesen 131 db tájértéket jegyeztek fel. A kistérség minden településén jegyeztek fel egyedi tájértéket; melyekből a legtöbb egyedi tájérték a mezőgazdasághoz, valamint a valláshoz köthető. Az előbbieket közül a legtöbb a gémeskutakból található a kistérségben. Idegenforgalmi szempontból érdekesebbek a történelmi kertek (kertépítészeti egyedi tájértékek) vagy a valláshoz köthető egyedi tájértékek - kápolna, kálvária, feszület. Az Abai kistérségen belül ez utóbbiból van a legtöbb. Ezek után következnek a kastélyok illetve a történelmi kertek, melyek kertépítészeti egyedi tájértékeket képeznek.

1.6.4. Települési vonzerőleltár

A turisztikai vonzerőleltárt természetesen települési szinten kicsit mélyrehatóbban készítettem el; ez esetben nem csak felsorolásra szorítkoztam: itt egy kicsit bővebb leírást adok arról, hogy mi vonzhatja a turistákat a településre.

1.6.4.1. Programok, események

Soponya életében is nagy szerepet játszik a kultúra, a hagyomány. Ennek megőrzése érdekében színes programokkal, felvonulásokkal, fesztiválokkal várja a település a helyieket és az idelátogató turistákat egyaránt. A település életében a hagyományőrző napok nagy helyet foglalnak el. Ezek a programok a következők: locsolóbál (április 8.), Szent György napi vígasságok (április 24.), úrnapi búcsú (június 7.), Soponya Napok (augusztus 20.), szüreti felvonulás (szeptember eleje), Orbán napi borverseny (május 28.).

Szőlőhegy borverseny

A Zsoldos-Töttös-Kiskovácsi-dűlő Szőlőhegy (93 ha) a településtől nyugatra található. Nem tartozik egyik borvidékhez sem; a Kövesdi Hegyközséghez sorolt bortermőhelyről van szó. Az itt futó földutak mind K betűvel kezdődő szőlőfajtákról kapták a nevüket, például Kövidinka, Kozmabajor vagy Kéknyelű. Itt a régi préházak, borospincék mellett egy hegyőrház is található, ami ritkaságnak számít. Itt minden évben a Soponyai Hegyközség Egyesület rendez borversenyt májusban Szent Orbán napján, amely 2008 óta Bényei Ferenc Emlékverseny néven ismert (Bényei Ferenc egyetemi docens a Budapest Corvinus Egyetem Szőlészeti Tanszék egyik munkatársa volt, aki sokat járt a településen, vezette a borbírálatokat és tanácsaival segítette a helyi gazdákat). *(Pincehegy)*

Országos Vadgasztronómiai Fesztivál

A hagyományőrző programok terén ki kell emelni az Országis Vadgasztronómiai Fesztivált, amely a település egyetlen országos jelentőségű és legnagyobb volumenű rendezvénye. Idén hatodik alkalommal, 2012. szeptember 1-én került megrendezésre a Vadex Mezőföld Zrt. támogatásával. Az eseménynek a Soponyai Sárvíz-völgye Erdészeti-, Vadászati-, és Ökoturisztikai Központ ad otthont. A fesztivál keretein belül olyan programok kerülnek terítékre, mint például: Vadételek Asztala Főzőverseny, Vadex Fácános Kupa Lövészverseny és korongvadászat, fakitermelő bajnokság, solymász és vadászkutya bemutató vagy táncos, énekes fellépések. A fesztiválnak állandó kísérő eseményei például a nagyvadas állatsimogató, különböző kézműves programok, lovaglás, erdei iskola vagy az Erdészeti és Vadászati Múzeum, amely állandó kiállítása a településnek és egész évben látogatható *(Szombathelyi Erdészeti Zrt., Vadex)*.

1.6.4.2. Építészeti örökség

Az *Építészeti örökség* fejezetben Soponya egyetlen műemlékvédelem alatt álló épületét, a Zichy kastélyt és a hozzá tartozó kertet mutatom be. **Gróf Zichy János (1868-1944) kastélya** (13. ábra) a település nyugati szélén található. Jelenlegi tulajdonosa a Kincstári Vagyoni Igazgatóság,

13. ábra- A Zichy kastély és kastélypark (Forrás: Civertan Stúdió)

kezelője az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő RT.

A kastély 1751-53-ban épült barokk stílusban, majd 1807 körül Pollack Mihály tervei alapján alakították át, akkor már klasszicista ízlés szerint. 1772-73-ban bővítéssel, 1984-89 között pedig műemléki restauráción esett át. A kastélyt a II. világháború idején kifosztották, ezután évekig üresen, funkció nélkül állt. 1959 és 1999 között

gyermekotthon és iskola, majd a Soponyai Gyermekváros működik benne; jelenleg kihasználatlanul áll. (*Településszerkezeti Terv, 2005; Soponya – Zichy kastély*)

A **kastélypark** a 18. században épült, 47 hektáros angol stílusú kert. A kertben kettő artézi kút található, melyeket Zichy lányairól – Ludovika és Viktória - neveztek el. A kert legnagyobb értéke a soponyai téltemető (*Eranthis hyemalis*), mely itt nagy tömegben virágzik és melynek itt megyei szinten jelentős állománya található. A későbbi tulajdonos, gróf Zichy Ödön idején nyolc üvegház is volt a kert területén, valamint egy istálló is helyet kapott az épület mögött. (*Kastély és kastélypark; Angolpark*) A kastély parkjában található a Büdös-tó, valamint itt egy hatalmas medence is helyet kapott. A medencét még a Gyermekváros működése idején fürdőzésre használták; mára már lepusztult állapotba került, amióta nem tartják fent sem a kastélyt, sem magát a parkot, amely régen közparki funkciót látott el. (*Kucsera Ferenc, szóbeli adatközlő*)

1.6.4.3. Közösségi zöldfelületek, közparkok

Közösségi szempontból a zöldfelületek, közparkok is fontos elemeknek számítanak, hiszen a helyi lakosok mellett az ide látogató turisták is itt tudják eltölteni szabadidejüket a szabadban, a friss levegőn. Jelenleg ilyen szerepet betöltő, összefüggő zöldfelület nincs, illetve nincs megnyitva a közönség számára (lásd Zichy kastélypark). Kisebb parkok találhatók a településen, valamint vannak olyan elzárt területek, ahol ilyen park műemléki környezetben kialakítható lenne.

Fasorokat a település három részén találhatunk: a templom előtt (14/1. ábra) a Polgármesteri Hivatal előtt (14/2. ábra) illetve a Szőlőhegy felé vezető út mentén (14/3. ábra). A 14/1-es és a 14/2-es ábrán látható fasor állapota jónak mondható, és nem is hiányos. Viszont a fák elég időssek – főleg a hivatal előtti platánfák (*Platanus acerifolia*), valamint a Szőlőhegy felé vezető út menti akácok (*Robinia pseudoacacia*). A park előtti csörgőfák (*Koelreuteria paniculata*) jó állapotban vannak.

14. ábra - Fasorok Soponyán (Szerző fotója, 2012. november)

Közösségi zöldfelületnek mondható például a kerti tó melletti zöld tér. Ezen a területen egy fából készült pavilon található, asztallal és paddal. A tó körül egyéb pihenésre alkalmas utcabútor nincs. Ezen kívül jó állapotú horgászstégek sem lettek kihelyezve, valamint a partot a tó közepén található kis szigettel összekötő híd állapota is kifogásolható: anyaga korhad; felül kellene vizsgálni.

15. ábra- Játsszótér és intézménykert (Szerző fotója)

A település **intézménykerttel** alig rendelkezik. Ahol van ilyen kert, ott a növénykiültetés igen egyhangú: legtöbbször csak fákkal, vagy még esetleg cserjékkel találkozhatunk. Az előbbi kategóriába tartozik például a Polgármesteri Hivatal intézménykertje, utóbbiba pedig a Művelődési Háznál található növénytelepítés (15. ábra) is. Az általános iskola előtt, a járda mentén van ugyan egy fasor – melynek egyedei már idősök -, de ezen kívül más típusú kiültetés nincs. A szálláshelyeknél sem találhatunk összefüggőbb (virágos) kiültetést.

A település egyetlen **játsszótere** (15. ábra) a művelődési ház mellett található. A játsszótér felszereltsége átlagos; ám a környezet, amelyben található sem vizuális-esztétikai, sem pedig ökológiai szempontból nem megfelelő: fákon és cserjéken kívül más nem díszíti – vagy épp választja el -, ráadásul a főúthoz igen közel helyezkedik el, tehát az autós forgalom által generált szennyeződések – por, zaj, kipufogógáz - mind könnyen eléri a területet.

A település egészére elmondható, hogy összefüggőbb egynyári kétnyári vagy évelő kiültetéssel nem nagyon rendelkezik; a települést végigjárva nem sok ház előtti növénytelepítéssel találkozunk. A település képe egységesebb és rendezettebb lenne, ha az itt élők nem csak belső kertjeiket, hanem az utca előtti telekrészt is díszítenék virágzó növényekkel. Ebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy Soponya rekreáció szempontjából nem túl vonzó település.

2. Értékelés

A településre valamint a kistérségre elvégzett vizsgálat után a turisztikai alkalmasság értékelésére kerül sor. Mindezt a SWOT analízis, a kérdőíves felmérés, a vizsgálatból levont következtetések és a problémafa megalkotása alapján végzem el.

2.1. SWOT

A település valamint a kistérség adottságainak értékelésekor a SWOT analízis igen fontos lépés, hiszen így feltárhatók az egyes konfliktusok, valamint ezt továbbfejlesztve megalkotható a problémafa, valamint az ebből levezetett célfában pedig célokként tudjuk ezeket megjeleníteni.

A SWOT analízis az alábbi négy szempont köré szerveződik:

- **S**, mint strengths, azaz erősségek (belső, kedvező, lehet rá hatni),
- **W**, mint weaknesses, azaz gyengeségek (belső, negatív, lehet rá hatni),
- **O**, mint opportunities, azaz lehetőségek (külső, kedvező),
- **T**, mint threats, azaz veszélyek (külső, negatív).

Az erősség és a gyengeség a belső környezetről – azaz magáról Soponya településről -, míg a lehetőség és a veszély a külső környezetről – a kistérségről, felettes tervekről, szabályozásról... stb. - ad tájékoztatást. Az alábbi táblázat (3. táblázat) Soponya település SWOT elemzését tartalmazza, amely jelen esetben turizmusfejlesztés orientált elemzés, mivel a turizmus fejlesztésének feltételrendszerét vizsgálom elsősorban. Dolgozatom témája pedig éppen az, hogy alátámasszam, vagy megcáfoljam: megvalósítható-e a településen, vagy ilyen térségben?

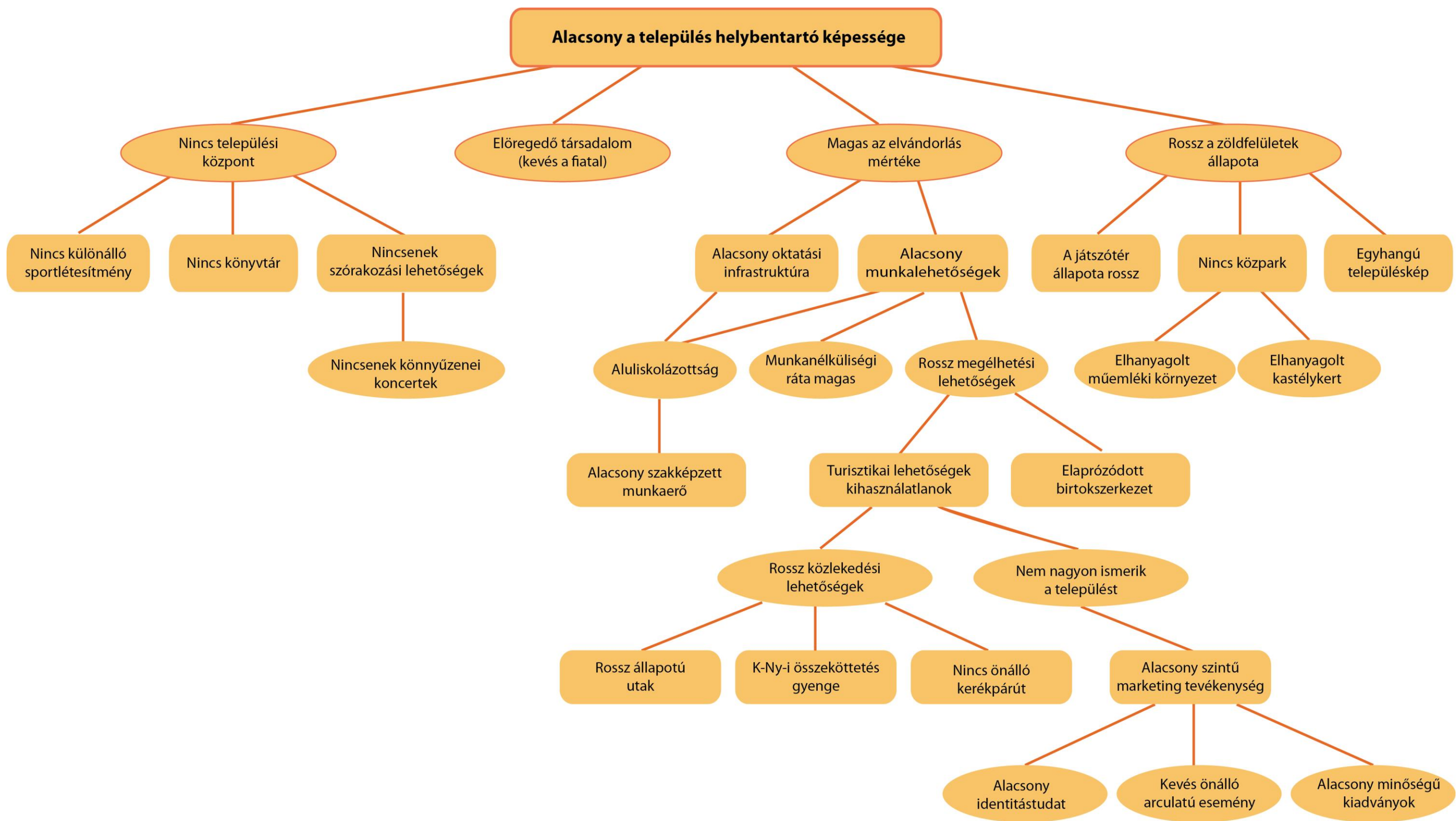
3. táblázat - SWOT elemzés – (Forrás: Sárvíz kistérség – Hid, amely összeköt és saját észrevételek alapján

Erősségek	Gyengeségek
▪ jó állapotú Zichy-kastély ▪ védett természeti terület megléte, amely természeti értékekben gazdag ▪ Székesfehérvár régióközpont közelsége ▪ Erdészeti és Vadászati Kiállítás ▪ Sárvíz-völgye Ökoturisztikai és Vadászati Központ megléte ▪ pezsgő közösségi élet ▪	▪ magas munkanélküliségi ráta ▪ aluliskolázottság ▪ nincs közparki funkcióval bíró összefüggő zöldfelület ▪ a település nem rendelkezik közösségi központtal, főtérrel ▪ közutak rossz minősége ▪ alulhasznosított főúri kastély (Zichy-kastély) ▪ elhanyagolt műemléki környezet ▪ hiányos referencia honlap és kiadvány ▪ kevés a parkolási lehetőség
Lehetőségek	Veszélyek
▪ szoros térségi együttműködés ▪ kihasználatlan Székesfehérvár-Sárbogárd vasútvonal ▪ tervezett M8-as autópálya közelsége	▪ Székesfehérvár „felszívó” hatása ▪ turizmusfejlesztési törekvések a kistérség többi településein

2.2. Problémafa

A problémafa (16. ábra) az egyes konfliktusokat tartalmazza, hierarchikus rendszerbe foglalva. A problémák rendszerezése során az ok-okozati összefüggések tárhatók fel, valamint a problémák hatásait is megtudhatjuk. Az egyes konfliktusokat az alábbiak szerint helyezzük el a problémafán belül:

- legfelülre kerül a legáltalánosabb probléma,
- a fő probléma alatt a legáltalánosabb problémához vezető okok kerülnek,
- és legalul pedig a konkrét okokat találjuk, amelyek a problémát előidézték.

16. ábra – Problémafa

Készült a Projekt szint feletti hatásvizsgálatok című előadás alapján, BCE Környezetvédelem és KHV.3.

2.3. Összegzés

„... a magasabb motivációk megjelenéséhez szükség van az alacsonyabb szükségletek kielégítésére...” (Abraham H. Maslow)

Tehát ha Maslow idézetét nézzük, akkor megértjük: a településeknek el kell érniük egy bizonyos „elégedettség” (~ fejlettségi) szintet ahhoz, hogy tovább tudjanak fejlődni, önmagukat meg tudják osztani a környezetükkel, a világgal – a potenciális turistákkal. Maslow (1908. április 1. -1970. június 8.), amerikai pszichológus; az emberközpontú (humanisztikus) pszichológia alapító atyái között tartják számon. Fő műve a motivációs piramis, vagy más néven a szükségletpiramis (17. ábra) megalkotása. Felismerte, hogy a szükségletek hierarchikusan épülnek fel. Ha az adott szinten található szükséglet kielégítésre került, akkor a következő szinten elhelyezkedő szükséglet lép a helyébe. (Turóczy, 2003) Maslow a szükségleteket az alábbiak szerint sorolja be:

17. ábra - A Maslow-féle motivációs piramis szintjei (Készült: <http://mlmhogyan.com/pszichologia/a-motivacio-elmeletei/> alapján)

A hierarchia alsó négy szintje az úgynevezett hiány alapú szükséglet, míg a piramis felső három szintjén a növekedés alapú szükségleteket találjuk. Ugyanezeket nem csak az emberre, az egyénre lehet értelmezni, hanem társadalmi – vagy akár *települési* szinten is. A továbbiakban ennek kifejtésével foglalkozom.

1. Alapszükséglet

Az alapszükségletek közé a létfenntartáshoz szükséges elemeket sorolja. Egy település esetében alapszükséget például a közműellátás (meleg víz, ivóvíz, fűtés, szennyvízelvezetés, hulladékszállítás... stb.), vagy az infrastruktúra (egészségügyi, oktatási, szociális, közlekedési... stb.). A vizsgálat után az a következtetés vonható le, hogy már az alapszükséglet kielégítettségi

szintje alacsony, hiszen a csatornázottság nem teljesen megoldott, és az infrastruktúra minősége is hagy kívánnivalót maga után.

2. Biztonsági szükséglet

Biztonsági szükséglethez tartozik például, hogy a lakosoknak van-e hol élniük (van fedél a fejük felett), vagy az egyéb szociális ellátás – egészségbiztosítás, foglalkoztatás, munkalehetőségek. De akár a közbiztonság – közvilágítás, polgárőrség, biztonságos közlekedési feltételek – is ugyanúgy ide tartozhat, ha arról van szó, hogy a helyi lakosok biztonságban érzik-e magukat nappal és éjszaka egyaránt. Ide sorolható a törvényi szabályozás is, hiszen az határozza meg jogainkat és kötelezettségeinket, melynek betartásával biztonságban élhetünk. Itt is vegyes a kép, hiszen a munkalehetőségek igen csekélyek, a foglalkoztatottság pedig folyamatosan csökkent az évek során.

3. Szociális szükséglet

A település, a helyi társadalom szociális szükségletének kielégítésének színtere a közösségi szintű programok, események, valamint a faluházak és a tájházak. A településen élők ezeken a helyszíneken válhatnak igazán a közösség tagjává. A településen egyre több olyan közösségi program kerül megrendezésre, amely a közösséget hivatott minél jobban összekovácsolni (lásd például falunapok, falukarácsony). Itt tanulhatja meg az egyén, hogy hogyan tud a közösség tagja lenni, és közösségben, azaz „családban” érezheti magát. A közösségi erőből pedig sokkal egyszerűbben lesz a közös tenni akarás, egyetértés, amely előre viheti a települést a fejlődésben.

4. Elismerés, megbecsülés iránti szükséglet

A megbecsülés, elismerés az egymás iránti tiszteletet jelenti; azt, hogy megbecsüljük a másikat és a másik munkáját. Itt merül fel a rongálás, a környezetkárosítás, mivel ezek is egyfajta megnyilvánulások afelé, hogy az „lekövető” nem értékeli (vagy nem tudja értékelni) mások művét, alkotását – legyen az szó egy műemlékről vagy egy kihelyezett padról.

5. Kognitív szükséglet

A következő igények lép(het)nek fel: tudni, megérteni; minél többet megtudni egymásról, mint a közösség tagjairól, minél többet megtudni az egyént körülvevő környezetről, folyamatokról; (történelmi) múltról... stb. Itt kerülnek képbe a különböző szakkörök (csuhészakkör), foglalkozások, közösen üztött tevékenységek (Bokréta Majorett Csoport).

Ez a szint az identitástudat (önazonosság) színtere. Tisztában vagyunk-e azzal például, hogy milyen értékekkel rendelkezik településünk, vagy akár a térségünk?

6. Esztétikai szükséglet

Az esztétikai szükségletet egy település életében a kedvező településkép jelenti, azaz az a kép, amely az ide látogatót fogadja, és amelyről az első benyomása fog születni az illetőnek. Ez legfőképp a település rendezettségét, a harmonikus környezetet, rendezett zöldfelületi rendszereket jelenti. Ha mindezek állapota kielégítő, akkor elmondható, hogy az adott település a helyi lakosság szemszögéből élhető, harmonikus; ahova majd a turisták is szívesen járnak majd kikapcsolódni, pihenni.

7. Önmegvalósítás

Az előző szintek (=szükségletek) kielégítése után áll be a motivációs állapot, amikor már az alapszükségletek megfelelően kielégítettek. (Maslow, 1968) Ezután érezheti úgy (kellőképpen motivált) a helyi társadalom, a *közösség*, hogy szülő és/vagy lakóhelyüket meg szeretné mutatni a nagyközönségnek is. Meg kell jegyezni, hogy az egyes szükségletek kielégítése után a „szintlépés” nem ugrásszerűen megy végbe, hanem mintegy folyamatként; ez a *motivációs növekedés*. (Maslow, 1968) A kielégítetlen szükségletek azt idézik elő, hogy az emberek elégedetlenek az életükkel, a településsel, ahol élnek; és ezért vándorolnak el (ideiglenesen vagy állandóan) más településekre – hogy ezeket az igényeiket kielégítsék. A szükségletek leírása és beazonosítása során meg kell jegyezni, hogy ezeknek az igényeknek a legtöbbjét az önkormányzatnak kötelezően el kell látnia, hiszen a törvényi szabályozás ezt mondja ki (*lásd 1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról, II. fejezet*).

Azt, hogy a település jelenleg milyen szinten tart – azaz, hogy a piramisban helyet foglaló szintek melyike és milyen mértékben kielégített jelenleg – azt a lakosság által kitöltött kérdőíveken keresztül szeretném megállapítani. Mindez választ fog adni dolgozatom elején feltett kérdésre is, miszerint mi az oka annak, hogy a koncepciókban hangsúlyozott turisztikai fejlesztések (részben) nem valósultak meg.

2.4. Kérdőívek kiértékelése

A település adottságait megpróbáltam nem csak szubjektíven – tehát saját szemszögéből -, hanem objektíven is értékelni. Az objektív értékelés során egyrészt segítségül hívtam különféle adatokat valamint bejártam a helyszínt. Ezen kívül – a szubjektív értékelés érdekében – kérdőíves felmérést is végrehajtottam: ugyanis készítettem kétféle kérdőívet, melyek a *Mellékletben* találhatók.

Kérdőív1

A csak online kitölthető kérdőív során az mértem fel, hogy mennyire ismert a térség és a település. Rákérdeztem, hogy melyik településeken jártak már; mi tetszett nekik a településekben,

illetve véleményük szerint min kellene az adott településnek változtatnia ahhoz, hogy vonzó legyen. Az értékelés során összesen 114 kitöltő válaszait elemeztem. A válaszadók 91%-a 25 év alatti volt; a legtöbben a fővárosban, vagy városi rangú településen élnek. A kérdőív eredménye pedig a következőképpen alakult:

- a válaszadók 86%-a (98 fő) nem hallott a Sárvíz-völgyéről, de még ennél is többen – 105-en, azaz a kitöltők 92%-a – még a kistérségről sem hallott,
- a válaszadók közül a legtöbben Abán, Tácon vagy Seregélyesen jártak – ebben a felsorolásban a vizsgált település, Soponya csupán a 6. helyre került,
- a válaszadók 83%-a, azaz 97 fő hallott már a kistérség legalább egyik településéről,
- viszont a kérdőívet kitöltők közül csupán csak 19-en jártak a kistérség településeik valamelyikén, még ha csak átutazóban is.

A továbbiakban azok válaszát elemzem, akik jártak már a térség valamelyik település(ei)n. A legtöbben átutazóban voltak valamelyik településen vagy iskolai program keretén belül, valamint családi kirándulás céljából volt az adott helyen. De a válaszadók között olyan is volt, aki a vadászat miatt (2 fő), vagy épp a kistérségben megrendezett valamelyik rendezvényen volt fellépő vagy versenyző.

Végül arra is rákérdeztem, hogy mi volt a benyomásuk arról a településről, ahol már jártak. A pozitív jellemzők között a legtöbben a rendezettséget, vagy épp a szép tájat emelték ki. A negatívak pedig ennek ellentétei voltak: elhanyagoltnak találták az adott települést, vagy nem volt nyitva élelmiszerbolt, vagy épp az éjszakai életet hiányolták.

Legutoljára arra voltam kíváncsi, hogy mit kellene fejlesztenie az adott településnek ahhoz, hogy mások számára is vonzó legyen, és hogy még egyszer meglátogassa – vagy, hogy egyáltalán ellátogasson oda. Így tehát a válaszadók szerint turistavonzó célpontokat kellene kialakítani és ezeket – illetve a meglévőket – népszerűsíteni; javítani kellene a térség marketingjén vagy épp a természeti értékeket, ritkaságokat kellene még jobban kihangsúlyozni.

Kérdőív2

A soponyai lakosok számára készített kérdőívben olyan kérdéseket tettem fel, amelyekből kiderül az életminőség szintje is, valamint az elégedettség, azaz, hogy mi zavarja az adott személyt a településen, vagy épp mivel elégedett. A továbbiakban e kérdőív eredményét és a saját tapasztalataimat összegzem.

Az elemzés során 13 kitöltő válaszát összesítettem, melyből tízen valamilyen középfokú végzettséggel rendelkeztek, és csak kettő embernek volt felsőfokú végzettsége. A válaszadók közül kilencen beszélnek valamilyen idegen nyelvet, a legtöbben németet; érdemes még azt megjegyezni,

hogy a legtöbben alap szinten beszélnek az adott idegen nyelvet. Televízióval, mobiltelefonnal, számítógéppel és internettel majd mindenki rendelkezik otthonában; a legkevesebben autóval vagy vezetékes telefonnal rendelkeznek. A kérdőív kielemezése során a következő eredmények születtek:

- a válaszadók közül nagyon sokan az utak, parkok és játszóterek minőségével nem elégettek, szerintük több virágos felület kellene, fel kellene újítani a kastélyt is, többet kellene törődni a köztisztasággal és a közvilágítással és az értékvédelemmel;
- a nemrégiben lezajlott fejlesztések leginkább járdák és az utak felújítására korlátozódott csak;
- az ingázás fő központja főleg Székesfehérvár: ugyanis a válaszadók kicsivel több, mint fele ott tanul vagy dolgozik; csupán 2 fő Soponyán.

Majdnem mindenki hallott már az ökoturizmusból, viszont nem kívánnak bekapcsolódni abba, még akkor sem, ha erről külön tájékoztatást kapnának. Ennek oka egyrészt lehet az is, hogy például az eddigi tájékoztatás nem volt megfelelő, és ezért a helyiek nem tudják, hogy ez számukra is miért lenne hasznos; másrészt pedig lehetséges, hogy egyszerűen nincs erre igényük. Ebben az esetben pedig valóban kérdéses, hogy kell-e erőltetni az ökoturisztikai fejlesztéseket a településen. A település rendezvényeinek, eseményeinek palettáját pedig irodalmi kulturális műsorokkal, utcabállal, könnyűzenei programokkal, kirándulásokkal színesítenék a helyiek.

A település szolgáltatásainak osztályozása során a következő eredmény született:

- jónak minősítették az orvosi ellátást a településen,
- közepes minőségűnek bizonyultak a következő szolgáltatások: közbiztonság, közvilágítás, közlekedés, közműellátás és a sportolási lehetőségek,
- és rossznak értékelték – vagy egyáltalán ilyen szolgáltatás/elem nem is található a településen a válaszadók szerint: utak minősége, kerékpárutak minősége, tanulási és munkalehetőségek valamint szórakozási lehetőségek.

2.4.1. Kérdőívek összegzése

A kérdőívekből levonható az a következtetés, hogy sokan nem ismerik sem a térséget (Sárvíz-völgye), sem pedig az Abai kistérséget. Magukról az ide tartozó településekről már a legtöbben hallottak, de közülük kevesen látogatták meg bármelyiket is. Aki pedig mégis, azok legtöbben a táci Gorsiumot emelték ki. Tehát sokan nincsenek tisztában vele, hogy milyen nevezetességek találhatók is, mert például nincsenek népszerűsítve. Hogyan szeretnék így a térségben az ökoturizmust fejleszteni, hogy ha kevesen tudják, hogy van ilyen térségünk is?

A másik kérdés, ami felmerült bennem: ha a településen élők nem igazán elégedettek a településsel – mint ahogy az a soponyiaiak számára készített kérdőívemből ki is derült –, hogyan várják el, hogy a település a turisták, látogatók számára vonzó lesz?

3. Javaslat

A Javaslati munkarészben célkitűzéseket fogalmazok meg, és javaslatokat teszek a felmerült konfliktusok megoldására. Ezeknek a céloknak, eredményeknek egyfajta rendszerezését a célfa tartalmazza.

3.1. Célfa

A célfa – amely tulajdonképpen a problémafa tükörképe – tanulmányomban a Javaslati munkarészben kapott helyet, hiszen ez a konkrét célkitűzéseket, és eredményeket tartalmazza, és a 18. ábrán tekinthető meg. A célfán belül a problémából, konfliktusból célkitűzést formálunk. Felépítése hasonlít a problémafáéhoz, ám ez azzal ellentétben pozitív, és az egyes szinteken más elemeket találunk. Legfelül a célt fogalmazzuk meg, majd az összetett, komplex javaslatot írjuk le, végül pedig legalul az operatív célokat találjuk. Tehát, az elérendő eredményeket – azaz a stratégiai célokat - a célfában találjuk, és az ezek elérésére vonatkozó javaslatokat pedig *Fejlesztési javaslatok* munkarészben.

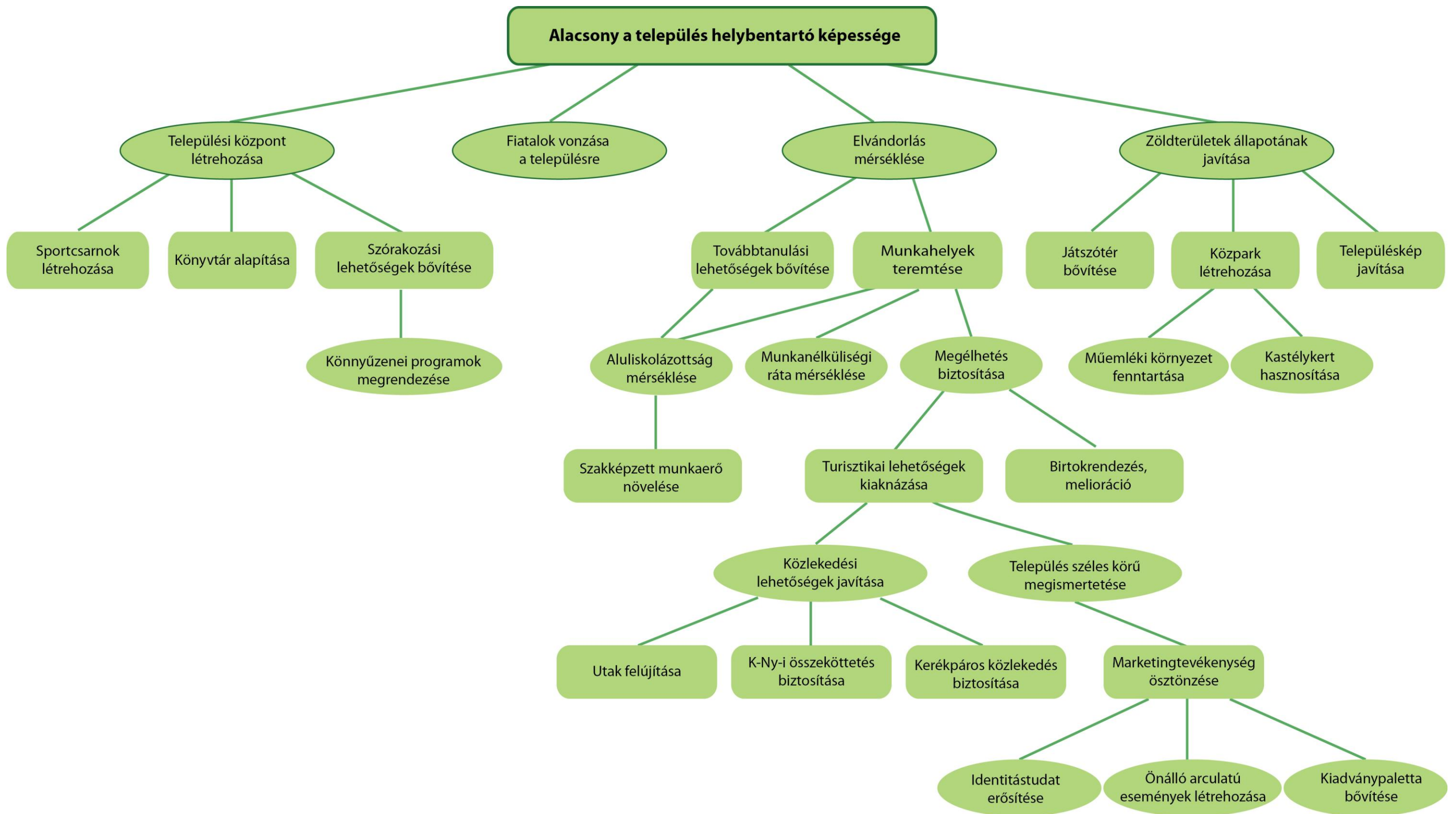
Misszió, települési jövőkép

„Soponya egy olyan élhető település legyen a közeli jövőben, ahol a település vonzerejének növelése nem elsősorban a turistákért, hanem a helyi lakosságért történik, ezzel megteremtve a harmóniát a helyiek és a település között.

Az eredmények között ez a legfőbb hatás, amit el szeretnék érni, és ami a többi elérendő célt és eredményt áthatja. A továbbiakban ezeket a célkitűzéseket, illetve a javaslatokat szeretném bővebben kifejteni.

Stratégiai célkitűzések

Az alábbiakban a célkitűzéseket három szinten fogalmaztam meg: vannak a kistérség egészére, valamint a településre vonatkozó célkitűzések, és ezeken kívül vannak még konkrét célok is. A következő fejezetben ezeknek a céloknak az elérésére teszek fejlesztési javaslatot.

18. ábra – Célfá

Készült a Projekt szint feletti hatásvizsgálatok című előadás alapján, BCE Környezetvédelem és KHV.3.

A kistérség egészére vonatkozó átfogó célkitűzések:

- életminőség javítása,
- munkanélküliség csökkentése – munkahelyek teremtése,
- elvándorlás, előregedés mérséklése;
- közlekedési és turisztikai infrastruktúra fejlesztése, bővítése;
- turistafogadás feltételeinek javítása,
- egységes arculatterv kialakítása,
- marketing és kommunikáció ösztönzése – (helyi desztinációs menedzsment szervezet működtetése,
- komplex tájékoztatási rendszer kialakítása.

Specifikus célkitűzések Soponya településre:

- élhető, harmonikus település megteremtése,
- települések helyben tartó képességének növelése,
- rekreációs célú területek (közparkok) fejlesztése,
- közlekedési infrastruktúra fejlesztése,
- referencia kiadvány/honlap létrehozása, jelenlegiek fejlesztése;
- település vonzerejének növelése,
- megfizethető szállások teremtése,
- programkínálat bővítése,
- továbbtanulási és elhelyezkedési lehetőségek bővítése.

Operatív célkitűzések, azaz konkrét célok:

- Soponya – településközpont létrehozása,
- Zichy-kastély hasznosítása,
- kastélypark botanikus kertté és/vagy közparkká alakítása (rehabilitálása),
- kerékpáros- és lovas túraútvonalak nyomvonalának kijelölése a halastavak és a csatorna mentén; valamint kerékpárút Aba és Soponya között,
- tanösvényre több információs tábla kihelyezése,
- útfelújítás,
- Sárvíz-völgye útikalauz megtervezése, szerkesztése, kiadása,
- korlátozott látogatás a Sárvíz-völgye TK bemutatási területén,
- tanösvény bővítése,
- Sárvíz Tükör kistérségi kiadvány minőségének javítása.

Ezek között a célkitűzések között található természetesen olyan is, amely jelenleg már valamilyen formában megvalósításra került (lásd például mellékutak felújítása vagy tanösvény létrehozása).

3.2. Fejlesztési javaslatok

A fejlesztési javaslatokat elsősorban két szinten teszem meg: kistérségi valamint települési szinten. A települési szintű fejlesztési javaslataimat minél tematikusabban vázolom fel; minél konkrétabban szeretném meghatározni, hogy min, hol és hogyan kell fejlesztenie a településnek.

3.2.1. Kistérségi szintű javaslatok

3.2.1.1. *Komplex tájékoztatási rendszer kiépítése*

TourInform iroda létrehozása szükséges a kistérségen belül, mégpedig Soponyán vagy Abán (mint a kistérség központjában). Az iroda vagy meglévő épületben – például művelődési központban vagy kultúrházban -, vagy egy eddig kihasználatlan, ám a település (intézményi) központjában kerüljön elhelyezésre. Itt érhetők el az egyes prospektusok, szórólapok is, amelyek a kistérséget, annak településeit, meglátogatható turisztikai attrakcióit, térképeit tartalmazzák, és a vendéglátásra vonatkozóan is találhatunk adatokat (szálláshelyek, étkezési és vásárlási lehetőségek). Továbbá a Duna-Ipoly Nemzeti Parkos kiadványokat is ki lehet itt helyezni.

Ezen kívül minden településre ki kell helyezni információs táblákat, amelyek felépítése a következőképp néz ki:

- minden település intézményi központjában – például művelődési háznál vagy polgármesteri hivatalnál – kerül kihelyezésre. A tábla anyaga fa, felül fedett (tehát eső ellen védett), és üveglappal borított, így az információt hordozó része az időjárás ellen védett. A táblához szükséges faanyag a térség erdeiből kerülhet kitermelésre, így az előállítási és szállítási költségek mérséklődnek.
- a kistérség térképen való megjelenítése középén; a térképtől jobbra és balra a kistérség településein található természeti és kulturális értékek kapnak helyet, képpel és rövid leírással.

Kistérségre vonatkozó kiadványt kell létrehozni, Sárvíz-völgye kincsei címen; ez megjelenhet például a Duna-Ipoly Nemzeti Park gondozásában, mint a „cincéres kiadványok” egyik tagja. A kiadvány a térséget mutatja be, és településeinek turisztikai vonzerőiről is szerepel benne leírás. A kiadvány végén található egy eseménynaptár, amely a kistérségben megrendezett eseményeket tartalmazza.

3.2.1.2. *Közlekedési infrastruktúra fejlesztése*

A kistérség településeinek összekötése külön sávos (erőforrás ésszerű felhasználása végett inkább osztott pályás) kerékpáros útvonalakkal, valamint a tömegközlekedés feltételeinek javítása szükséges. A településeket összekötő utakat – lásd Soponya-Aba – fel kell újítani, mivel azok mind állapotukban, mint méreteikben nagyobb forgalom – nem beszélve a tömegközlekedésről – lebonyolítására nem alkalmas (hosszú távon).

3.2.1.3. *Humánerőforrás fejlesztése*

A humánerőforrás fejlesztésével kapcsolatban elsősorban a munka- és a tanulási lehetőségek bővítése a javasolt. A térség profiljából (vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, mezőgazdaság) adódóan elsősorban olyan jellegű képzést kell létrehozni, amellyel nagy eséllyel tudnak majd a frissen végzettek (is) elhelyezkedni a térségen belül, ezzel is tovább csökkentve az elvándorlást. Tehát egy olyan közép fokú intézményt kell létrehozni, ahol a már előbb említett szakterületen lehet végzettséget szerezni: vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, mezőgazdaság.

A mezőgazdaság – az elaprózódott birtokszerkezet ellenére – erősítése azért logikus lépés, hiszen a kistérség termőföldjeinek átlagos aranykorona értéke 26, ami már nagyon jónak számít. Általában az uradalmi földeknek (Zichy család) volt ilyen jó aranykorona értékük. Erre alapozva meg lehetne honosítani az ökológiai gazdálkodást és akár az önfenntartást is ezen keresztül. *(Fejér Megyei Földhivatal)*

3.2.1.4. *Turizmus*

A turizmus fejlesztése során a már meglévő elemekre kell építeni, és azok továbbfejlesztésével kell növelni a látogatottságot, - és nem új elemek „meghonosításán” kell fáradozni.

Bor és gasztroturizmus

Kerüljön megrendezésre bor- és pálinkafesztivál. Mivel szinte az összes településen megrendezik a szüreti bált, így azt össze lehetne kapcsolni a pálinkafőzéssel is, hiszen a kistérségben, Tácott kiváló pálinka található. Így azt a szőlővel, a borral összekötve egy nagyobb rendezvény jöhetne létre, ahol a helyi kézművesek (például méz, vagy lekvár... stb.) is árulhatnák termékeiket.

3.2.2. Soponyára vonatkozó javaslatok

A Soponyára vonatkozó javaslataim között már konkrétabb elemeket találunk.

3.2.2.1. *Humánerőforrás*

A Zichy-kastély hasznosítása során felmerül az a lehetőség, hogy mivel a fő- és kiszolgáló épületek területileg nagyok, így még egyes funkciók kastélyban való elhelyezése után is maradnak kihasználatlan épületek, épületrészek. Az oktatási paletta bővülése érdekében ezért egy mezőgazdasági profillal rendelkező középfokú intézményt javaslok itt elhelyezni. Ezzel egyidejűleg nem csak a tanulási lehetőségek bővülnek, hanem a munkalehetőségek is, hiszen alkalmazottakra (tanári kar, kiszolgáló személyzet) minden oktatási intézményben szükség van.

3.2.2.2. *Közlekedési infrastruktúra fejlesztése*

Gyalogutak és kerékpáros utak fejlesztése

Soponyán a gyalogos közlekedés részben, a kerékpáros közlekedés pedig egyáltalán nem megoldott. A járdák felmérése során kiderült, hogy gyalogosan közlekedve vannak olyan részei a településnek, amelyek ilyen szempontból veszélyesek, ugyanis külön járdán nem lehet az utak mellett közlekedni. Ezen kívül vannak olyan részek is, ahol csak az egyik, vagy csak a másik oldalon található járda; tehát a gyalogos haladás nem folytonos.

Ha a megyei területrendezési terv térképét tanulmányozzuk, megállapíthatjuk, hogy térségi hálózatba bekapcsolt kerékpárútvonal megy át többek között Soponyán is. Ám a terepi bejárás során azt tapasztaltam, hogy ez az útvonal ugyanott halad, ahol a személygépjárművek is haladnak, és ez teszi veszélyessé a kerékpárral való közlekedést (mivel egyben ez az utca a forgalom fő tengelye).

A két probléma megoldási javaslata a következő: a gyalogosok folytonos haladása érdekében a település egész belterületi szakaszán – egészen a temetőig kivezetve – a főút egyik oldalán járdát, míg az út ellentétes oldalán pedig kerékpárutat kell létrehozni. Így minden közlekedési „eszköz” zavartalan haladása megoldott. Mivel azonban ez a megoldás hely- és pénzigényes (igaz ez lenne a legideálisabb), így ésszerű megoldásként egy osztott sávós gyalogos- és kerékpáros útvonalat kell létrehozni.

Kerékpáros útvonalak kijelölése nem csak a település belterületén, hanem annak külterületén egyaránt szükséges. A kerékpáros útvonalak tervezése során ügyelni kell arra, hogy az elsősorban ne csak a turizmus, hanem a mindennapi közlekedés érdekében jöjjön létre, így annak célja a települések közötti elérhetőség javítása legyen elsősorban. Jelenleg a kistérség a Malom- illetve a Nádor-csatornától nyugatra található települései között – Tác – Csósz – Soponya – Káloz -

(Sáregres) - található térségi jelentőségű kerékpárútvonal, amely Sáregresnél csatlakozik az országos törzshálózathoz. Viszont itt a Soponya-Aba összeköttetés hiányzik. *(Fejér megye területrendezési terve)*

A csatornáktól keletre elhelyezkedő települések esetében ez a nyomvonal hiányzik, így azok a települések ilyenfajta összeköttetése is javasolt, tehát ott is kerékpárutat kell kiépíteni. A javasolt nyomvonal: Cece - Sárbogárd – Sárszentágota – Sárkeresztúr – Aba - Sáregres, amely a következőképpen alakul:

- Cecénél csatlakozik az országos törzshálózathoz,
- a kerékpárút Abáról Sáregresnél csatlakozik a térségi jelentőségű kerékpárúthoz.

Kátyús útburkolat kijavítása

Jelenleg is folyik a településen az utak felújítása; ez főleg a mellékutakra koncentrálódik. Azonban a fő forgalom nem ezeken, hanem a főutcán bonyolódik, így annak belterületi szakaszának felújítása sokkal inkább indokolt. Vannak a településen olyan szakaszok, ahol a csatornázási munkálatok után a terület rendezése nem történt meg.

3.2.2.3. Zöldfelületi rendszer fejlesztése

A **zöldfelületek teljes rendezése** szükséges, úgy, mint növénytelepítés (virágágyások, sövények, cserje- és facsoportok), utcabútorok kihelyezése, útburkolat felújítása. A kiültetéseket elsősorban a településközpontban - ahol a legtöbb intézmény jelenleg csoportosul - kell átgondoltabban megvalósítani, ezzel is szebbé téve annak környezetét. Például a **játszóteret** növényekkel körbe kell keríteni, így az kicsit elzártabb tér lesz a gyerekek számára. Ez a reális megoldás, hiszen egy másik helyen egy új játszótér létrehozása ugyan drágább, de célravezetőbb megoldás lenne – például a kastélyparkban elhelyezve, ahol egyébként is rendelkezésre áll erre az elegendő terület.

Az **utcakép javítása** érdekében több virágos (évelő, egynyári vagy kétnyári valamint cserjék és fák) kiültetést kell létrehozni, elsősorban az intézményi területek körül, a központban; illetve az egész településen meg kell valósítani egy olyan kiültetést, amely nem túl költséges – mind kialakításában, mind fenntartásában -, ám szebbé, reprezentatívabbá varázsolja a települést. A villanypóznákra kihelyezett kaspós növények is emelik a településképet esztétikai szempontból. Mindezek fenntartását pedig helyi munkaerővel meg lehet oldani; közmunkaprogrammal, helyi lakosok bevonásával.

A jelenleg nem látogatható **kastélyparkokat** meg kell nyitni a közönség számára. Így a településen lenne egy olyan közparki funkciót betöltő terület, amely a településközponttól és a forgalomtól is kicsit távolabb esik; ahol a pihenni vágyók nyugodt környezetben tölthetik el szabadidejüket. A park esetében a kastély védelmére is gondolni kell, hiszen ha itt a sportpályák felújításra kerülnek, azzal együtt a vandalizmus is megjelenhet. Ennek elkerülése végett a kastélyt kerítéssel belül is körbe kell venni, melyet éjszakára zárva kell tartani; így az esetleges rongálás elkerülhető.

3.2.2.4. *Vadgazdálkodás*

A vadászat az egyik legősibb mesterségünk egyike, a halászat mellett. Már az őskorból is kerültek elő bizonyítékok a térségben erre vonatkozólag. Ma már 29 527 hektáros területen folyik vadásztatás a Mezőföldön, amely terület a Vadex Mezőföldi Erdő- és Vadgazdálkodási Zrt.-hez tartozik. Három nagyvadás – Mecsérpuszta, Vál és Vért - és kettő vegyes vadas területtel – Sárrét, Belső-Báránd - rendelkezik, melyek közül a Mecsérpuszta a legnagyobb kiterjedésű (14040 hektár). Nagy- (gímszarvas, szikaszarvas, dámvad, muflon, őz) és apróvadakra (például fácán, fogoly, mezei nyúl, szárcsa) valamint vízi vadakra is egyaránt lehet vadászni.

Soponyán kívül több, a térségben található település rendelkezik vadászházzal – például Aba is (Bodakajtori és Belsőbárándi Vadászház). Ezen kívül, a megyén belül öt vadaskertetet is találunk: Fehérvárcsurgón, Válon, Tímárott, Soponyán és Vérten. Az itt fellelhető szolgáltatások színvonala magas, és egyre több vendéget vonz a térségbe; rengeteg külföldi (törzs)vendéggel is rendelkezik a vadásztársaság (a kistérségben több vadásztársaság is működik).

Ebbe az egyre jobban fejlődő szegmensbe kellene a helyieket minél jobban bevonni. Soponyán jelenleg egy fácannevelő működik, viszont a vadászterületekről fogyóban van a fogoly és a nyúl. (*Magyar József, Bogárd és Vidéke, 2012. január 19. szám, 4. oldal*) A nevelők építésébe és a további munkálatokba a helyieket is be lehet kapcsolni. Ezen kívül a hajtóvadászatok során a hajtói munkára is lehetne jelentkezni, akár diákmunka keretein belül.

3.2.2.5. *Turizmusra vonatkozó fejlesztések*

A **turizmusra vonatkozó fejlesztések** közül inkább a már meglévő infrastruktúra továbbfejlesztésére kell helyezni a hangsúlyt, és hogy abból elsősorban a helyiek profitálhassanak. A turisztikai jellegű fejlesztéseket nem a gazdasági szempontoknak kell alárendelni, hanem elsősorban a települési értékvédelemre kell, hogy szorítkozzon.

Horgászat

Rendezzék meg a horgász-vadász napokat azokon településeken, amelyik olyan halastavakkal rendelkezik, amelyen lehet horgászni; valamint olyan településen, aminek az életében a vadgazdálkodás szerepet játszik (lásd Soponya, Seregélyes). Annak történetét is be lehet mutatni, hiszen a vadászat és a halászat egyik legősibb tevékenységeink közé tartozik. Az ehhez tartozó infrastruktúrát ki kell építeni (stégek, bódék, esőbeállók, utcabútorok, illemhely) az adott halastó környezetében. Ez a rendezvény akár több napos is lehet, hiszen Soponyán kívül még más település – például Csősz és Káloz – is rendelkezik halastóval a kistérségen belül. Akár több forduló versenyeket is lehet szervezni, és mindegyik halastó 1-1 állomás lenne ebben a versenyben. Így egy összefüggőbb eseménysorozat jöhetne létre.

Kerékpáros turizmus

A kerékpáros túraútvonalak fejlesztésén túl a kistérségben településenként egy kerékpárkölcsonzót szükséges létrehozni, amely szükség esetén autóval például segítséget tudna nyújtani (úgynevezett bringaőrangyal). A kistérségen belül az egyes települések egy órán belül elérhetők, még a legészakabbi és a legdélebbi is. A kerékpárkölcsonzó a kistérség szálláshelyeivel szerződésben állna, és megrendelésre szállítana ki kerékpárt az adott helyszínre. Így nem kell minden településen kölcsönzési pontnak lennie, és pénzügyi szempontból is gazdaságosabb, ha egy ponton üzemel. Turisztikai szempontból fontos megjegyezni, hogy az **Eurovelo** – azaz az Európai Kerékpárút Hálózat – EV 6 jelzésű útvonala a kistérségtől körülbelül 30 km-re található. Ez az Atlanti Óceántól a Fekete-tengerig tartó folyók menti útvonal érinti Dunaújvárost, amely a kistérség településeitől keletre található, és 30-40 percen belül elérhető. Ezeken az egész Európát átszelő kerékpárutakon – melyből jelenleg összesen 14 db létezik - rengetegen kerékpároznak. (*Eurovelo*)

Kulturális turizmus

A kulturális turizmuson nem csak az épített kultúrtörténeti értékekre kell helyezni a hangsúlyt; ugyanilyen fontosak azok a rendezvények, amelyek a helyi hagyományokat, művészetet mutatják be. Ebbe a vallással kapcsolatos egyedi tájértékek is bevonhatók, oly módon, hogy azokat vallási témájú tematikus úton meg lehet tekinteni (szentek szobrai, keresztek, kápolnák, templomok). A kulturális turizmus további színtereit képezik a tájházak, faluházak vagy helytörténeti gyűjtemények, ahol az adott település múltjával, kultúrájával, hagyományaival ismerkedhetünk meg. Mivel a település hivatalosan létrehozott helytörténeti gyűjteménnyel nem rendelkezik, így a Varga Zoltán által összegyűjtött, helytörténeti szempontból értékes elemeket itt is el lehetne helyezni, és Soponyai Helytörténeti Gyűjtemény címen múzeumot lehetne kialakítani. A könyvtárat is ide lehetne költöztetni, amely jelenleg nem üzemel.

Összegzés

Dolgozatom készítése során megtapasztaltam, hogy egy ilyen településen/térségben – annak ellenére, hogy milyen nyilvánvalóan értékes elemekkel rendelkezik – mennyire nehézkes egy olyan fejlesztési koncepciót létrehozni, amelynek megvalósulása után nem szenved csorbát a település életének valamely szegmense. Megtanulhattam, hogy milyen sok tényezőt kell figyelembe venni, és a folyamatokat mennyire meg kell vizsgálni ahhoz, hogy a tendenciák alapján valamilyen fejlődési irányt lehessen „megjósolni”.

Dolgozatom esetében rá kellett jönnöm arra, hogy a két fajta megközelítés, amit egy fejlesztés során követni lehet – egy, a felülről jövőt (centrális), és az alulról jövőt (lokálist) – mennyire különböző tud lenni; és ha a kettő nem találkozik egy ponton, akkor ott a fejlődés igen lassú ütemű lehet. Ezért is fordulhatott elő, hogy a kistérségi szintű turizmus fejlesztésére irányuló javaslatok nagy része nem valósult meg, mivel ezek az elképzelések nem álltak közel a lakossági igényekhez (inkább a potenciális turisták igényeit igyekezett minél magasabb fokon kielégíteni).

A mai világban, ahol egy település mércéje a fejlettségi szintje, kevés az olyan megközelítés, ahol ezt elvetve inkább azt próbálja felkutatni, hogy az adott településnek mire van leginkább szüksége. Tanulmányom megírása során most már úgy gondolom, hogy ez a fajta megközelítés igenis logikus, ám nem produkál a külvilág felé annyira gyors és látványos eredményeket, hogy az efféle megközelítés „népszerű” legyen. Pedig ha a fenntartható fejlődés jegyében szeretnénk „tetszelegni”, akkor a fenntartható társadalmat és a fenntartható települést sem szabad elfelejtenünk.

Mivel a település nem rendelkezik önálló fejlesztési koncepcióval, remélem, hogy a jövőbeni fejlesztési elképzelésekhez én magam is hozzá tudok szakdolgozatom révén járulni, és találnak majd benne olyan javaslatot, amelyet szerintük is érdemes fontolóra venni.

Irodalomjegyzék

Törvények, rendeletek és szabványok

- MSZ 20381:2009 sz. Természetvédelem. Egyedi tájértékek kataszterezése c. szabvány
- 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról
- 1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról

Fejlesztési tervek és koncepciók, stratégiák

- Dunaterv Bt., Hamar József, Terraquia Kft, Flexiton Kft., (2005): Településszerkezeti Terv, Soponya.
- (2004): Abai kistérség Vidékfejlesztési Stratégiai Terv felülvizsgálata (*Abai Kistérség VST*)
- A Sárvíz-völgye Érzékeny Természeti Terület programterve (*ÉTT programterv*)
- (2004): Abai Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési stratégiai program felülvizsgálata, összefoglaló, Aba. (*Abai Kistérség VSP*)
- Sárvíz Kistérség – Híd, amely összeköt – Az Abai Kistérség fejlesztési koncepciója és stratégiai programja (*Híd, amely összeköt*)
- Sárvíz Térségfejlesztő Egyesület, Sárvíz melléki ökológiai program – Sáregrestől Tácig, Aba.
- Sárvíz környezetvédelmi koncepció
- Aquaprofit, (2006): Közös turizmusfejlesztési koncepció és programterv a Sárvíz Völgye Kistérségben (*Közös turizmusfejlesztés*)
- Sárvíz Térségfejlesztő Egyesület: Sárvíz kistérség turizmusfejlesztésének vázlatos programja, Aba
- Váti Kht. – Területfejlesztési Igazgatóság Elemző és értékelő iroda, (2004), Az infrastruktúra szerepe a területi fejlődésben, a térszerkezet és az infrastruktúra fogalma
- Sárírvz Többcélú Kistérségi Társulás, (2007): Sárvíz kistérségi közoktatási intézményhálózat

Nyomtatott forrás

- Dövényi Zoltán, (2010): Magyarország kistájainak katasztere, MTA FKI, Budapest.
- Dr. Kasza Sándor, (1997): Magyarország megyei kézikönyvei 6. Fejér megye kézikönyve, CEBA Kiadó, Budapest.

- Maslow, A. H. (1968): A lét pszichológiája felé (Toward a Psychology of Being), Ursus Kiadó, Budapest. – megjelent 2003-ban Turóczi Attila fordításában
- Stefanovits Pál, (1963): Magyarország talajai, Akadémiai Kiadó, Budapest.

Cikkek, folyóiratok

- Babai Dániel: A Mezőföldi szikes tavak tájtörténete, növényzete, Pécsi tudományegyetem (dolgozat)
- Magyar József (2012): Vadászat, vadgazdálkodás a Sárvíz mentén, Bogárd és Vidéke, XXIII: évf. 3. szám január

Katonai térképek és egyéb térképek

- Agát Térképészeti Kft. magyar nyelvű változatot készítették: Agét Kft. TOP-O-GRÁF térképészeti iroda, (1999): A Föld világatlasza, Kossuth Nyomda Rt., Budapest.
- Katonai felmérések – I., II., III. és IV. katonai felmérés térképei – www.tajertektar.hu
- Google Maps ürfelvétel – www.maps.google.com
- Áttekintő térkép Soponyáról – www.facanoshotel.hu

Szóbeli adatközlők

- Kucsera Ferenc (2012. november)

Internetes források

- A kistérség és a települések saját honlapjai

Sárvíz kistérség honlapja – www.sarviz.hu

Aba – www.aba.hu

Csősz – www.csosz.hu

Káloz – www.kaloz.hu

Sárkeresztúr – www.sarkeresztur.hu

Sárosd – www.sarosd.hu

Seregélyes www.seregelyes.hu

Sárszentágota – www.sarszentagota.hu

Soponya – www.soponya.hu és www.soponya.gportal.hu

Tác – www.tac.hu

- Egyéb honlapok

Méta: Alföld – földrajzi kistájak növényzete -

<http://www.novenyzetiterkep.hu/magyar/node/101?q=magyar/node/390#1.4.24> 2012. április 08.

A Sió és a Sárvíz szabályozása -

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:3lQdEufbXUoJ:www.sulinet.hu/oroksegta/r/data/telepulesek_ertekei/Nagydorog/pages/012_a_sio_es_a_sarviz_szabalyozasa_134.htm+&cd=5&hl=hu&ct=clnk&gl=hu 2012. március 15.

Természetvédelmi területek - www.fejer.hu/termeszetvedelmi-teruletek 2012. március 15.

Sárvíz-völgye Tájvédelmi Körzet - www.dinpi.hu/index.php?pg=menu_752 2012. március 17.

Természetvédelmi Területek - www.fejer.hu/termeszetvedelmi-teruletek 2012. március 17.

Védett érzékeny területek - www.tankonyvtar.hu/mezogazdasag/vedett-erzekeny-080906-59
2012. március 17.

Sárvíz kistérség - www.sarviz.hu 2012. március 17.

Országos területfejlesztési és területrendezési Információs Rendszer - www.teir.vati.hu
2012. április 01.

Az Abai (Sárvíz) kistérség - <http://www.kdrfu.hu/kistersegek.php?id=398> 2012. április 01.

Vasútvonal -

<http://hu.wikipedia.org/wiki/S%C3%A1rbog%C3%A1rd%E2%80%93Sz%C3%A9kesfeh%C3%A9rv%C3%A1r-vas%C3%BAtvonal> 2012. április 02.

Szombathelyi Erdészeti Zrt. -

http://www.szherdeszet.hu/?page=hirek&lang=hu&hir_lang=1&hir_akthely=94&hir_rovatid=189&hir_hirid=59589 2012. április 03.

Pincehegy - <http://www.pincefalvak.hu/pincehegy/72-soponya> 2012. április 03.

HTT - <http://soponya.gportal.hu/gindex.php?pg=25554558> 2012. április 05.

Soponya – Zichy kastély - <http://soponya.gportal.hu/gindex.php?pg=25436035> 2012. április 05.

Sárvíz Leader - <http://www.sarviz.hu/leader/> 2012. április 05.

Fácános Hotel - www.facanoshotel.hu 2012. április 05.

Vadex - <http://www.vadex.hu/index.php?lap=agazat&ag=58> 2012. április 08.

Alluvális síkság - <http://www.kislexikon.hu/alluvialis.html> 2012. április 08.

Vadex honlap – vadászható fajok - <http://www.vadex.hu/index.php?lap=agazat&ag=23&id=28>
2012. május 17.

Kastély és kastélypark - <http://soponya.gportal.hu/gindex.php?pg=25436035> 2012. május 18.

Angolpark - <http://wikimapia.org/12223149/hu/Zichy-kast%C3%A9ly-%C3%A9s-angolpark> 2012.
május 18.

Látványtár 1 - <http://soponya.gportal.hu/gindex.php?pg=31944993> 2012. május 18.

Látványtár 2 - <http://www.geocaching.hu/caches.geo?id=1942> 2012. május 18.

Civertan Studio (légifotó) - http://legifoto.com/magyar/oldalak/legifoto_galeria/ 2012.05.18.

Autóbusz járatok - http://ujmenetrend.cdata.hu/uj_menetrend/volan/talalatok.php

2012. június 21.

Maslow motivációs piramisa - <http://mlmhogyan.com/pszichologia/a-motivacio-elmeletei/> 2012.
november 10.

NMHH (Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság) - www.nmhh.hu 2012. november 11.

Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat – www.afsz.hu 2012. november 11.

Eurovelo – <http://www.eurovelo.org/routes/overview-route-database/> 2012. november 18.

Melléklet - Kérdőívek

Felmérés

Sóti Bernadett vagyok, a Budapesti Corvinus Egyetem Tájépítészeti Karának negyedéves hallgatója. Készülő szakdolgozatomhoz készítettem a kérdőívet. A kérdőív kitöltése önkéntes jellegű. Az adatokat csak szakdolgozatomban használom fel. Segítségüket előre is köszönöm szépen!

***Kötelező**

Kor *

25 év alatt

Milyen típusú településen él? *

- ☐ Főváros
- ☐ Megyeszékhely
- ☐ Város
- ☐ Falu

Hallott már a Sárvíz-völgyéről? *

- ☐ Igen
- ☐ Nem

Hallott már valahol az Abai/Sárvíz kistérségről? *

- ☐ Igen
- ☐ Nem

Amennyiben az előző kérdésre igennel válaszolt, kérem írja le, mit tud róla!

Kérem jelölje be, amelyik településről már hallott!

- ☐ Aba
- ☐ Soponya
- ☐ Káloz
- ☐ Seregélyes
- ☐ Sárkeresztúr
- ☐ Sárosd
- ☐ Sárszentágota

- ☐ Tác
☐ Csősz

Mely település(ek)en járt az előző kérdésben felsoroltak közül?

- ☐ Aبا
☐ Soponya
☐ Káloz
☐ Seregélyes
☐ Sárkeresztúr
☐ Sárosd
☐ Sárszentágota
☐ TÁC
☐ Csősz

Amennyiben járt bármelyik településen, milyen céllal, milyen program miatt érkezett oda?

Mi volt a benyomása arról a településről, ahol járt? Mi tetszett, mi nem tetszett Önnek a településen?

Visszalátogatna az adott településre?

- ☐ Igen
☐ Nem

Ha nem, min kellene a településen változnia ahhoz, hogy újra elmenjen oda?

KÉRDŐÍV

Sóti Bernadett vagyok, a Budapesti Corvinus Egyetem Tájépítészeti Karának negyedéves hallgatója. A kérdőív kitöltése készülő szakdolgozatomhoz nyújt segítséget, és csak néhány percet vesz igénybe. A kérdőív kitöltése természetesen önkéntes alapon működik; az itt közölt adatokat csupán szakdolgozatom céljából használom fel. Segítségüket előre is köszönöm!

KOR:

NEM:

Legmagasabb végzettsége:

▪ általános iskola	▪ gimnázium
▪ szakiskola	▪ főiskola
▪ szakközépiskola	▪ egyetem

Ön Soponyán lakik? igen / nem

Melyik településen tanul/dolgozik jelenleg?

Ön beszél valamilyen idegen nyelvet? igen / nem

Ha igen, milyen nyelvet beszél, és azt milyen fokon?

.....

Jelölje x-szel, amelyekkel rendelkezik otthonában!

▪ TV	▪ Mobiltelefon
▪ Számítógép	▪ Vezetékes telefon
▪ Internet	▪ Autó
▪ Mobilinternet	

Ön elégedett-e a település parkjaival, játszótereivel, intézménykertekkel? igen / nem

Amennyiben igen, mivel elégedett? Ha nem, mi az, amin változtatna?

Mi zavarja legjobban a településen?

Értesül-e a településen, valamint a szomszédos településen lévő eseményekről, rendezvényekről? igen / nem

Ha igen, honnan értesül ezekről? _____

Milyen rendezvényt látna szívesen a településen?

Soroljon fel legalább 3 olyan fejlesztést, amely a közelmúltban valósult meg Soponyán!

Ön mit fejlesztene a településen?

Hallott már az ökoturizmusról? igen / nem

Részt venne egy továbbképzésen, melynek segítségével megismerheti, hogyan kapcsolódhat be az ökoturizmusba? igen / nem

Kérem, osztályozza, hogy mennyire elégedett az alábbi szolgáltatásokkal!

	nincs	rossz	közepes (elmegy)	jó
Közbiztonság				
Közvilágítás				
Utak minősége				
Közparkok, játszóterek minősége				
Kerékpárutak minősége				
Munkalehetőségek				
Tanulási lehetőségek				
Szórakozási lehetőségek				
Orvosi ellátás				
Közlekedési lehetőségek				
Közműellátás				
Sportolási lehetőségek (csarnok, pálya)				